داستاد روهی ددریم تلین په مناسبت

۱۳۷۵ - ۱۳۷۸ش

دمحمدصدیق روهی فرهنگی ټولنه

۱۳۷۸

به مناسبت سومین سالگرد وفات مرحوم
استاد محمدصدیق روهی

رباعی

«روهی» چونگه بست زدهر پرغم
خلقی زمژه ریخت سرشك ماتم
خواهم همه دم طایر روح پاکش
ازدرگه حق شاد به گلزار ارم

محمد امین متین اندخوئی

د محمد صدیق روهي فرهنګي ټولنه

د ټولنې د پرانیستو دوره کې پیغامونه

شعرونه او نور اسناد

PROPERTY OF ACKU 8149

PROPERTY OF ARIC Established 1989

سریزه

د

استاد واصف باختری

د محمد صدیق روهی د فرهنګی ټولنې خپرونې

د خپرونو پرله پسې نومره : ۲

ددې کتاب دچاپ لگښتونه دوکتور خوشحال روهی

بـــرابـــر کـــړي دي

دکتاب پېژندنه :

*- دکتاب نوم : دمحمد صدیق روهي فرهنګي ټولنه

*- لیـــکوال : ګڼ کسان

*- دچاپ شمېر : ۵۰۰ ټوکه

*- دچاپ ځای : دانش کتاب پلورنځی - پېښور

*- کمپــوز : بابري کمپوزنګ سنټر

کمپوزر : محمد نادر هاشمي

چند خط دربارهٔ یك

جغرافیای بزرگ

دوست دیرین سخت پیمان ودانشمند و گرانمایه ام جناب هیوادمل که بی گزافه به تعبیر پیشینیان در عرصهٔ کار خویش بقیة الماضین هستند ، بنا بر مهربانی های افزون از حدو احصایی که در حق این کمترین کمتر بنان دارند ، اشارت فرمودند سطری چند به عنوان مقدمه بر این یادنامه بنویسم .

یادی کنم ازفرزانه مردی که تازنده بود همتایش را خیلی کم داشتیم و اگر کشور ما به همین منوال بماند که هست میترسم دیگر مردانی ا ز طراز محمد صدیق روهی در سرزمین ما پدید نیایند .

استاد محمد صدیق روهی که من شش ماه در فاکولتهٔ ادبیات افتخار شاگردی مستقیم آن بزرگ را داشتم وبعد از آن

نیز سه دهه همواره از محضر دلنشین و پربرکت او نکته ها آموخته ام و توشه ها اندوخته از چند چشم انداز مهم است و خیلی مهم است :

اواز نخستین کسانیست که در باب مباحث جامعه شناسیك مقالات دانشورانه نبشته است ؛ او از نخستین کسانیست که درباره‌ء روانشناسی جدید بخشهایی را بر انگیخته و مقالاتی در این زمینه انتشار داده است ؛ او از معرفان وشارحان برخی از دبستانهای نوین فلسفی و شناسانندگان نقد ادبی جدید و نظریه‌ء ادبی جدید است ؛ او از نخستین کسانیست که روش نوین پژوهش علمی را دقیقاً وعمیقاً فرا گرفته و این روش را در نگارش آثار خویش به کار بسته است .

فرانسیس بیکن نوشته بود : آنانی که با پژوهش سروکار دارند یا تنها آزمون گرابوده اند ، یا اوراق و سفاین کهن را زیرورو میکرده اند . کسانی که تنها به تجربه اتکاء دارند چون موران آزمند هرخس وخاشاکی را گردمی آورند و به لانه‌ء خویش میکشانند . اهل اوراق وسفاین به عنکبوت میمانند واز مایه‌ء درونی خودرشته های سست میبافند ، لیکن روش زنبورعسل سودمند است . زیرا بر خوشبوترین گلها وگیاهان می نشیند ، عصاره‌ء آنها را جذب میکند ، میگوارد وانگبین

پدید می آرد .

روش پژوهنده ء راستین به روش زنبورعسل همانند است ، او تنها بر نیروی ذهن خویش متکی نیست و در حافظۀخود موادی را که از تاریخ ،طبیعت و تجربه های پراگنده به دست آور ده است ، بدون دگرگونی واز نو سازی نگاه نمیدارد ، بل آن موادو اند وخته ها را با به کار بستن اسلوبهای خرد ورزانه تغیبر وتکامل میدهد . چنین بود هنجاروآیین برخورد استاد محمد صدیق روهی با مقوله یی به نام پژوهش .در تاریخ کهن ما به صورت عام و در تاریخ چند سده ء پسین مان به صورت خاص مسایلی مطرح هستند که باید در پیرامون آنها بدون پیشداوری وجز میت ، داد گرانه و با مغز سر داندیشید . زخمهایی هستند که باید با نوشداروی و اقعگرایی وخرد سیاسی مداوا شان کرد . اما بااین مسایل همواره برخورد های عنودانه شده است . ازدستگاههای فرمانرواهیچ امیدی نمیشود داشت که خود جرثومه ء این فجایع بوده اند . بادریغ روشنفکران هم که باید باری از دوش مردم کم کنند که نکرده اند و نمیکنند آتش افروز تنور هایی شده اند و میشوند که هیمهء آنها استخوانهای فرزندان مردم ماست .

مرگ براین مشتهای گره شده و دهانهای کف آلود ورگهای گردن ستبر که نمایند گان ذلیل و نگو نمایهء تعقل لاغر و نزار

سریزه

پردې مجموعه د درانه استاد واصف باختري د سریزې په موجودیت کې د بلې سریزې لیکل هسې یو بابیزه او اضافي کار دی . خو له دې بابیزتوب سره سره چې ما د سریزې په نامه پر دې کتاب داڅو مخه وکښل علت یې دادی چې داروانښاد استاد روهي د دې ټولنې د جوړیدو په ارتباط ځینې خبرې ما ته ښکاره دي . د دې خبرو او یا دونو لپاره تر دې بله ښه موقع نشته ، نو بویه چې یې اوس یادې کړم .

د دې ټولنې د جوړیدو اصلي پیشنهاد پوهنمل سید محمد ابراهیم بامیاني په خپله هغه مقاله کې کړی و ، چې یې د استاد روهي د لومړي تلین په مناسبت دوفا جریدې دفتر ته استولې وه او دا مقاله دوفا جریدې د ۱۹۹۷ م کال دمئی د میاشتې په دویمه ګڼه کې نشر شوه .

ښاغلی بامیاني داروانښاد استاد محمد صدیق روهي د شخصیت دځیرنې په ترځ کې داخبره کړې وه ، چې افغان ځوانان باید داستاد روهي علمي او فرهنګي مقام ته په پاملرنه دده په نامه فونډیشن او یا بل نهاد جوړ کاندي . داخبره ما ځکه وکړه چې داستاد روهي په نامه دیو نهاد

زبان و از پیشنهاد هایی که برای زدودن کژتابیها ارائه فرموده است واقعاً دچار اعجاب شده و به دقت نظر وژرفای تفکر آن بزرگمرد آفرین گفته ام .

اندیشه وری گفته است : « روشنفکر برای حفظ موقعیت انتقادی خود باید فاصلهء خویش را با هر فرهنگی که مانع آزاد اندیشیدن در مورد انسان و جهان شود نگه دارد ، زیرا بدون این آزادی اندیشه دیگر کار کرد انتقادی خرد در میان نیست . » چنین روشنفکری بود روهی .

دلیرا مافروتن ، بسیاردان اما کم ادعا ، چنین انسان فرهیخته ووالایی بود استاد روهی . بلند همتا فرهنگیانی که بنیاد گذاشتند « انجمن فرهنگی محمد صدیق روهی » را . تلاش برای استواری بیشتر این بنیاد باقلم وقدم و درم وظیفهء همه دانشمندان وفرهنگیان افغانستانست .

روان استاد روهی خشنود وخاطره اش جاودانه باد

واصف باختری

پیشاور - بیست ویکم ثور ۱۳۷۸

دجوړیدو پیشنهاد تر هر چا دمخه ښاغلي باميانۍ کړی دی. داستاد بامیانی دا لیکنه او په لیکنه راغلی پیشنهاد ښایې دیرو افغانانو لوستی وي، خو دسیمینار ونود پریکړه لیک دغوښتنو په څیریې دعملي کیدوامید ډیر ژر نه کیده او هغه هم په دې ګډوډو شرایطو کې. اما دده له پشنهاده کابو لس میاشتې وروسته د ۱۹۹۸ م کال د مارچ په میاشت کې ښاغلی رحمت الله خوستی د استاد روهی په نامه دفرهنګی ټولنی دجوړیدو دنوښتګر په توګه میدان ته راغی، په یوازې ځان یې دې لوی کار ته ملا وتړله، دځینو دوستانو او ملګرو په مشوره یې د ټولنې د جوړیدو پر کار په تش جیب لاس پورې کړ.

ما له ابتدا تر انتها ددې ټولنې دجوړیدو کار قدم په قدم تعقیب کړی دی. په دې کار کې راته دوې خبرې ښې روښانه څرګندې شوې:

(۱) دا خبره سمه ده چې په ناسمو او ګډوډ و شرایطو کې هم که سړی وغواړي تر عادي شرایطو ښه زیات او دفرهنګ په ګټه کارونه کولای شي.

(۲) که نیت صاف، اراده پخه او تصمیم قاطع وي نو که کار په نشتو امکاناتو هم پیل شی د کار پیل سړی ته لارې چارې ورښیي او دامکاناتو دبرابریدو لپاره یې فکر ته هڅوي.

کله چې ښاغلي رحمت الله خوستی ما ته ددې ټولنې دجوړیدو لپاره خپله اراده څرګنده کړه او ما خپل نظر په مفصل ډول ورته وو ایه (داخبرې دښاغلی رحمت الله خوستی په لیکنه کې راغلی دي) وروسته تر دې ده دوسپنې څپلۍ په پښو کړې، چې چیرته ما استولی، ده پسی منډه کړې ده

که ما ورته ویلي چې له دغه یا هغه شاعر ، لیکوال ، هنرمند ، فرهنګي او سیاسي مشر سره خبرې وکړه نو ده نه دي ویلي ، چې زه نه ځم . که ښې خبرې یې اوریدلي او که منفي ، خوده ستړیانه ده حس کړې . که دده دامنډې ترې نه وای ، نو به دا ټولنه دومره ژر نه جوړه شوې او نه افتتاح شوې وای ، زه په خپل وار له ده نه یو ځل بیا مننه کوم . ښاغلی رحمت الله خوستی د روان کال د حمل په میاشت کې د محمد صدیق روهی د فرهنګي ټولنې د افتتاح دوره ټول اسناد ماته راورسول . د اسنادو دوسیه زما پر میز پرته وه او په دې لټه کې وم چې اول ورته د چاپ منبع پیدا کړم او بیا به دا دوسیه را وسپارم .

ما لا د دې مجموعې د چاپ لپاره د تمویل پر منبع سوچونه کول ، چې د ګران دوکتور خوشحال روهی Fax راغی او لیکلي وو چې « د بابا د دریم تلین په مناسبت که دده خپل کوم اثر او نور څه چاپول ګښتونه یې زه برابروم ».

د ګران دوکتور خوشحال روهی له Fax نه وروسته زه هم داده شوم . له ځان سره مې پریکړه وکړه چې یو به د استاد روهی د ادبیاتو تاریخ چې یې د افغانستان د معارف د دولسمو ټولګیو لپاره لیکلی و او تراوسه نه دی چاپ او بل به د محمد صدیق روهی د فرهنګي ټولنې د افتتاح دورې اسناد چاپ کړم .

د ادبیاتو تاریخ په کابل کې وه ګران آشنای سید افضل شیرزاد له کابله د تاریخ راوړل په غاړه واخیستل او ما د دې حاضرې مجموعې دوسیه را

وسپړله ، په اول نظر چې مې وکتله ، ددوسیې مطالبو دېر کار غوښت ، له خپلو دفتري کارونو سره سره مې ددې مجموعې مطالب هم وکتل او ترخپلې وسې مې چاپ ته آماده کړل ، ځینې کمبودۍ چې یې درلودې ، دلیرې کولو لپاره مې یې ترخپله وسه زیار وایست . ددې مجموعه یوه غټه نیمګړتیا داوه ، چې په دري ژبه یې مطالب نه درلودل . حال دا چې دمحمد صدیق روهي دفرهنګي تولنې داساسنامې لسمه اویوولسمه ماده حکم کوي چې ددې ټولنې اسناد او دخپرونو مواد به دافغانستان پر دوو ژبو ، پښتو او دري تهیه کیږي .

ددې لویې نیمګړتیا دلیرې کولو لپاره مې وپتییله چې پر دې مجموعه به زموږ ددري ژبې دلوی شاعر او زما په نظر یې بدیله فرهنګي استاد واصف باختری مقدمه راشي . له استاد سره مې په تلیفون خبرې وکړې . استاد داخبره په مینه ومنله او دپخوا په شان یې پر ما عاجز خپله لوریینه وکړه . زه له استاد باختری دزړه له کومې مننه کوم .

دغه راز زموږ د دري ژبې ځوان او نوښتګر شاعر ښاغلی پرتو نادري هم په دې اړه څه درلودل او زموږ بل شاعر او فرهنګي محمد امین اندخویي هم داستاد روهی ددریم تلین لپاره یوه څلوریزه درلوده ، له دغو دوارو ګرانو فرهنګیانو ددغو آثار و غوښتنه وشوه او په مهربانۍ یې خپل آثار ماته راکړل.

په مجوعه کې ددغو دري نوشتو شتوالی زما په فکر مجموعې ته افغاني صبغه وروبخښله او داساسنامې دمادو درناوی هم وشو .

وروسته تر دې ما د مجموعې مطالب پر څلور و برخو وويشل :

لومړۍ برخه : پيغامونه ؛ دويمه برخه د استاد روهي ژوند ليک او په غونډه کې شوې وينا وې ؛ دريمه برخه مشاعره او په څلور برخه کې د ټولنې د جوړيدو گزارش ، وروستي کارونه او رارسيدلي د مبارکۍ پيغامونه په پای کې د ټولنې اساسنامه او په پيل کې دوې سريزې . هبله لرم چې دا مجموعه د دې ټولنې د جوړيدو د اساسي سند په حيث زموږ د هيواد د فرهنگي جريانونو په مطالعه کې زموږ د څېړونکيو په درد ولگي.

اوس چې زه خپلې خبرې بس کوم ، لازمه بولم چې له ځينو هغو ښاغليو مشرانو د زړه له کومې مننه وکړم ، چې زما عاجز په خط يې د دې ټولنې له فعالينو سره مرستې کړې دي او خپلې لارښوونې يې د دې ټولنې د جوړيدو او آينده کارونو په اړه نه دي سپمولي. په دې ډله کې د غه ښاغلي او مشران شامل دي : خان بابا (د نشنل عوامي پارټۍ رهبر ، خان عبدالولی خان) خان لالا (د پښتونخوا قومي پارټۍ مشر خان محمد افضل خان) د نشنل عوامي پارټۍ عمومي منشي ، انقلابي او مبارز شاعر او ليکوال سناتور استاد اجمل خټک ؛ د پښتونخوا قومي پارټۍ مشر محمد لطيف اپريدی ، د پيښور پښتو اکاډمي مشر دوکتور راج وليشاه خټک ؛ د کوټې د پښتو اکادمي مشر ښاغلي يوسف منصور ؛ جناب پروفيسور سيال کاکړ او گران حمدالله صحاف کندهاری .

په درناوي

سر محقق زلمی هيوادمل

فهرست

مخ	عنوان
	پیغامونه:
۱	- دافغانستان دمطالعاتومرکزپیغام
۵	- دخوشحال فرهنگي تولنې پیغام
۸	- دباگرام دپښتو ادبی جرگې پیغام
۱۰	- دخلیل ولسي ادبي جرگې پیغام
۱۲	- دخوست داطلاعاتو او کلتور رئیس پیغام
۱٤	- دخوست داستقلال ادبي تولنې پیغام
۱٦	- دخوست داطلاعاتو او کلتورریاست دهمکارانوپیغام
۱۸	- دمیرانشاه دوحدت ادبي تولنې پیغام
۱۹	- داستادروهي دکورنۍ پیغام

وېناوې او مقالې:

- داروانباد محمدصديق روهي لنډه پېژندنه ۲۲
- داروانباد روهی دزده کړې ددورې څینې ځانګړتیاوې ۳۳
- څو يادونې ۳۷
- داستادروهی اجتماعي برخوردونه ٤١
- د محمد صديق روهی فرهنګی ټولنه څنګه جوړه شوه ؟ ٤٥

مشاعره:

- دګڼو شاعرانو شعرونه ۵۲-۷۸

دټولنې ترپرانیستو وروسته فعالیتونه او رارسیدلې مبارکۍ:

- ه محمد صديق روهی دفرهنګی ټولنې تر افتتاح وروسته ۷۹
- د محمد صديق روهی دفرهنګي ټولنې دپرانیستلو دغونډې ګزارش ۸۳
- پيام تبريک وشادباش ۸۸
- دننګرهار دفرهنګی ټولنې مبارکي ۹٤
- دمبارکۍ پیغام ۹٦
- دپښتونخوا قومي پارټۍ دبلوچستان دڅانګې مبارکي ۹۸
- دخیبر پښتو ادبي جرګې مبارکي ۹۹
- دمحمد صديق روهي دفرهنګي ټولنې اساسنامه ۱۰۰

دیابز یەرو تبان دسیمینار دعلمی‌غونای بوه ختلیه.

د پښتو ټولنې رئیس څېړنوال محمدصدیق روهي کله چه د پښتو څېړنو د بین المللي سمینار د پرانستلو په غونډه کښې د افغاني پوهانو په نمائندګی وینا کوي

۱۲ر۹ر۱۳۵۴

PROPERTY OF ACKU 8149

دافغانستان دمطالعاتو مرکز پیغام

دیرو گرانو افغانانو !

موږ تاسې پوهیږو چې زموږ هیواد افغانستان او زموږ خلکو په تیرو شلو کلونو کې بې شمیره ستونزې او له طاقته پورته کړاو ونه ولیدل . دې غمرلي دوران کې دهیواد تر یو نیم میلیون زیات بچي ،داوړاو وینو راروان سیلاب دنیستې کندې ته ورگوزار کړل . په سلهاوو زره یې معیوب کړل . په هیواد کې دننه او له هیواده دباندې دگاونډیو هیوادونو افغان مهاجر کمپونو کې راته دکونډو او یتیمانو لښکرې گرځي چې اکثر یې بې سیکه او بې اسرې دي .

هیواد مو لوټه لوټه او په کنډواله بدل شو . شل کلنې جگړې له مادي شتمنیو سربیره زموږ دولس او هیواد معنوی او ملی ارزښتونه هم زیانمن کړل . دفرهنگ موسسه چې دارزښتونو پالونکې او روزونکې موسسه ده په دې دوران کې دومره وځپل شوه چې دبیا رغیدن لپاره یې ډیر جدي ، هر اړخیز او مداوم کار ته اړتیا ده . خو له بده مرغه باید ووایو چې زموږ دفرهنگ رغیدونکیو توکیو ته جبران نه منونکي زیانونه رسیدلي دي او د

بیا رغون او ادون له دې تولو ناخوالو او کمبوتیو سره سره که افغانان دخپلو ملی ویاړونو او معنوی ارزښتونو دبیا رغون هیله لري نو پکار دي چې سر له اوسه متې راونغاړي په انفرادی او دسته جمعي ډول دخپل فرهنگ دبیلابیلو برخو او توکیو بیا رغاونې او دافغاني فرهنگ دروزنې لپاره نه ستړیدونکی هلې ځلې پیل کاندي.

موږ پوهیږو چې ملتونه او له ملتونو نه را ولاړیدونکي ملی او آزادي بخښونکي نهضتونه ،فرهنگي پشتوانې ته اړه لري. دا فرهنگی پشتوانه به ذهنیتونه آماده کوي . خلک به له خپلو ملی ویاړونو او ملي هویت سره آشنا کوي او دهمدې فرهنگي پشتوانې په لرلو سره ملتونه او ددوی نهضتونه خپلو عالی مرامونو ته رسیږي.

موږ ولیدل چې دکمونستانو په شوارلس کلن دوران کې بیگانه وو او ددوی لاس پوڅو زموږ دفرهنگ اساسی برخې له گواښ سره مخامخ کړې وې. دوی هڅه کوله چې افغان بچیان دخپلو پلرونو او نیکونو له کارنامو او ویاړونو خبر نه وي. زموږ ملی اتلان ،تاریخي مشران او دافغان - انگریز دجنگونو نومیالي مجاهدین یې دفیوډال او مرتجع په نومونو سپکول او پر ځای به یې دکور - کالي - ډوډۍ په غولوونکیو او پوچو شعارونو دښوونځیو کتابونه ډکول.

دا کار نه یوازې دهیواد دننه روان و ، بلکه له هیواده دباندې زموږ په گاونډیو هیوادونو کې دافغانانو لپاره جوړ وشویو ښوونځیو کې تعلیمی نصاب ،افغاني ملی ارزښتونو، زموږ فرهنگي خصوصیاتو ، زموږ دهیواد

تاریخ او زموږ ملي هویت ته په پاملرنه نه وجوړشوی . حتی د افغانانو لپاره پر جوړوشویو ښوونځیو ایښودل شویو نومونو د اښوولـه چې ځینې خاصی خارجي حلقې غواړي چې زموږ ځوان نسل له خپل فرهنگ نه لیرې او بیا بیل کاندي .

نن باید موږ تاسې ټول افغانان پدې تریخ واقعیت یو ځل بیا سوچ وکړو چې زموږ دهیواد ځوان نسل که هغه هر چیرې دی له خپل تاریخ ، له خپل هیواد او خپلو خلکونه پردی روزل کیږي . په ځینو ځایو کې دا کار د زمان دجبر له امله پر افغانانو تحمل شوی دی خو په ځینو نورو ځایونو کې بیا په شعوری ډول دې خوا ته هڅه کیږي چې زموږ ځوان نسل له خپل فرهنگ څخه بیگانه شي .

په گاونډیو هیوادونو کې اوسیدونکي افغان بچی د هغه گاونډي هیواد - چې دی پکې اوسي- له تاریخ او جغرافیه خبر دی ، خو اکثریې خپل هیواد او خپل مشران نه پیژني .

ما د فرهنگ دیو ې روزنیزې او ښوونیزی برخې یوازې ځینې محدودې ستونزې او نیمگړتیاوې یادې کړې ، که نه وي زموږ دهیواد د فرهنگ نورو برخو او زموږ دهیواد ژبو ادبیاتو او هنرونو ډیرې شدیدې ضربې خوړلې دي او لا ډیر زیات خطرونه ورته متوجه دي . ددې خطرونو دله منځه وړلو او دهیواد دننه او دباندې دفرهنگي کار دښه انسجام لپاره داډول دسته جمعي فرهنگي کار او ددغو فرهنگي ټولنو جوړولو ته اړتیاده.

دخوشحالی خبره ده ، چې نن دافغان زلمو په همت دافغانستان دیو فرهنګي شخصیت په نامه دفرهنګی کار لپاره یوه فرهنګي ټولنه جوړیږي.

اروابناد محمد صدیق روهی دخپل ژوند زیاته برخه -دافغان ځوانانو په روزنه ،دافغانستان دفرهنګي ارزښتونو په څیړنه او دلویو ورو فرهنګی موسسو په چلولو- تیره کړې ده او له خپل توان سره سم یې په بیلابیلو برخو کې دیادونې وړ کارونه کړي دي .

دافغان زلمیانو داهڅه دستاینې وړ ده ، چې خپلو مشرانو او ددوی کارونو ته په درنه سترګه ګوري او د فرهنګ لپاره خپلې آینده هڅې او کارونه دخپلو مشرانو په نامه جوړ وشو یو فرهنګی موسسو کې منسجموي .

داروابناد محمد صدیق روهي دفرهنګی ټولنې جوړیدل سرې دهمدغسی یو ذهنیت مولود ګڼلای شي .

دافغانستان دمطالعاتو مرکز ددې فرهنګي ټولنې جوړول ستایي او دکارکوونکیو دزیات بري هیله یې لري .

په درناوی

پروفیسور عبدالرسول امین

دافغانستان دمطالعاتو مرکز رئیس

د ۱۳۷۷ ش کال دزمري ۲۸

دخوشحال فرهنگي ټولنې پيغام

کله چې موږ دهيواد دمعاصر و ادبياتو دځو ستورو، خدمتګارانو او بيا په راو روستو لسيزو کې دادبپوهنې ، کره کتنې او ياهم دادبياتو دعلمي ارزونې په باب خبرې کوو ، نو يوه صميمي ، عاطفي ، خوږه او له لطافت نه ډکه علمي څيره مو سترګو ته کيږي . استاد محمدصديق روهي موپر ذهن او سترګو دخپلې عاطفي نرۍ انځور خوروي . بې شکه چې استاد روهي دافغاني ادب او زموږ دملي ژبې يو ستر خدمتګار او پالونکی و . هغه په خپلو مينه وږ و ګوتو په ادبياتو کې داسې موضوعګانې وڅيړلې او وشنلې چې تر اوسه لا زموږ په ادبياتو کې دډيرو ورته پام نه وشوی . استاد دهرې علمي موضوع غوټه په داسې لطافت او نزاکت پرانيستله چې لوستونکي ته يې هيڅ ډول ذهني ستړيا پرې نه ښوده . تردې به لوی هنرمند څوک وي چې لوستونکي له پيله تر پايه پورې داسې ځان سره ملګرې کړي او داسې لرې يې دهدف درياب ته بوزي او هلته پرې دخپلې موخې اوبه وڅښي تنده يې ماته کړي او بير ته يې له ځانه سره جوړه خپل ځای ته راولي چې دی دهيڅ ډول ستړيا احساس

ونه کړي. دادليکوال ډير ستر مهارت دی چې خپل لوستونکی د دغسې ملګر توب په تار وتړي چې بيا يې هيڅ خلاصی ترې نه وي. استاد محمد صديق روهي همدغسې يو ستر هنرمند و. کله چې موږ ان د هغه يو علمي او څيړنيز اثر لولو نو داسې مو له ځان سره د هدف تر ځايه بيايي چې بيخي پر ځان نه پوهيږو. استاد خپلې علمي ليکنې ته هم داسې هنري رنګ ورکړی وي چې هم پرې د هنر تنده ماتيږي او هم نرې علمې هدف څرګنديږي.

استاد روهي د خپل ژوند درې پر دويمه او ياهم له هغې څخه هم لږ څه زياته برخه خپلې ملي ژبې او ادب ته د خدمت لپاره وقف کړې وه او پدې موده کې يې تر لسو عنوانو نو زيات علمي او څيړنيز آثار وليکل چې زموږ د ژبې او ادب لپاره د قيمتي پانګو په توګه ګڼل کيږي.

استاد محمد صديق روهي د خپل علمي شخصيت تر څنګ يو ستر انساني او ټولنيز شخصيت هم و، کله چې د ١٣٦٩ ش کال د لړم پر ٢٥ نيټه په کابل کې د خوشال فرهنګي ټولنه پرانيستل کيدله نو د مشرتابه خبره د ټولنې د جوړيدو مهمه مسأله وه. دا خو ټولو ته څرګنده ده چې د پښتنو په ذهنيت کې د بل چا د مشر توب منل څه آسانه خبره نه ده. خو د استاد روهي په اخلاقي، ادبي او علمي شخصيت کې دومره ځواکمني، خوږ لني او راکښون موجود و چې ټولو په يوه زړه او يوه خوله استاد روهي د مشر په توګه وټا کـه. استاد روهي په هغه ورځ وويل: «زه ډير خوښ يم چې افغانان مې ټول په يو والي او اتفاق کې وليدل.» په سلګونو ليکوال، پوهان او شاعران د استاد روهي په درانه شخصيت راټول شول او هغه يې

دخپلې فرهنګي ټولنې ددستار لایق وباله .

استاد روهي یوکال په کابل کې دخوشال فرهنګي ټولنې کارونه ښه په مینه او تدبیر سمبال کړل او په همدې یوه کال کې ټولنې په ناڅیز و اوان په نشتو امکاناتو لس علمي او ادبي غونډې جوړ کړې او ددې غونډو کتابونه یې چاپ کړل . دټولنې کار لاښه په جوش روان وچې په هیواد کې سیاسي فضا بدله شوه ، استاد ناروغه او دناروغۍ تر څنګ پر مهاجرت هم محکوم شو چې په پای کې دخپل وطن په آرمان په یو لرې هیواد کې یې روح له ابدیت سره یوځای شو . خو داستاد نوم او دهغه ادبي خدمتونه او یادونه به دتل لپاره زموږ دولس په ذهن کې ژوندي وي . اوس چې یو شمیر ځوانان داستاد دیاد اونوم دژوندي ساتلو او دهغه دلارې دپاللو او تعقیبولو لپاره سره راټول شوي او غواړي دهغه نوماند استاد په درانه نامه یوه فرهنګي ټولنه جوړه کړي . دا یو نیک فرهنګي کار دی او زموږ دځوان قشر دملي شعور او ذهني بلوغ څرګندونه کوي چې خپل خدمتګاران باید هیر نه کړي .

خوشال فرهنګي ټولنه داستاد روهي دلاس دیوې میوه لرونکې ونې په توګه په دې خبره خوشاله ده چې داستاد له درانه نامه سره دیوې بلې علمي او فرهنګي ټولنې دجوړېښت تړاوو شي . موږ یوځل بیا له هغوځوانانو نه مننه څرګندوو چې دې نیک او فرهنګي کار ته یې ملا تړلې او پدې لاره کې هڅې کوي .

یوځل بیا له تاسو ټولو نه مننه کورمو ودان او ژوند مو سو کاله .

په درناوی

دخوشال فرهنګي ټولنې لارښوده شورې

دباګرام پښتو ادبي جرګې پيغام

دصديق روهی فرهنګي ټولنې په نوم!

د تير و څو ورځو راسې د صديق روهي فرهنګي ټولنې د ادبي او فرهنګي سرګرمونه د اخبارونو په ذريعه خبر يږم . د ډيرې خوشحالی موقع ده چې يو خو د پښتو ادب ، ژبې ، ثقافت او تاريخ د مجموعی ودې لپاره يوه فعاله ټولنه په وجود کښې راځي او بيا دا ټولنه د پښتنو د يو داسې شخصيت درونه نوم سره منسوب ده چې د پښتو دجديد تنقيد او ادب پوهنې دنوو لارو سره د بلدتيا لپاره يې ليکونه د لارې د مشال حيثيت لري.

محمد صديق روهی صاحب په ټولو پښتنو دا نشوروکې په عمومي توګه او دبرې پښتو نخوا په پښتنو کې په خصوصي توګه ورومبی ليکونکی دی ؛ دانګريزی ادب په لاره يې د عالمی ادب مطالعه کړې وه او بيا د خپلې خورې مطالعې په وسيله يې د پښتو ادب عروج او بقا ته نوې لارې پرانستې وې ، خصوصاً د تنقيد په ميدان کې پښتو ادب لا اوس هم ډير غريب دی ، که لږ ډير تنقيدی افکارو سره پښتانه اديبان اشناهم دي نو هغه د ترجمو او اردو او انګريزی ادب دډيرې محدودې مطالعې په وسيله ، په داسې حالاتو کې مونږ په ورومبې ځل په بشپړه توګه د

تشریحی (Descriptive) او تشریعي (Judicial) تنقید نمونې د محمد صدیق روهی صاحب په افکارو کې وینو چې ښه مثال یې دهغوی شاهکار کتاب « ادبی څیړنې » دي چې د انګریزي ادب د هر اړخیزې مطالعې په مدد سره لیکلی شوی دی .

روهی صاحب د تنقید نه علاوه دشعر د تعریف او ادب د مجموعی مطالعې په حواله هم یو ډیر اهم نوم دی ، د هغوی جمالیاتی ذوق او د مطالعې رجحان دهغوی شعر فهمی ته ډیره وده ورکړې ده ، په دغه مجموعی تناظر کې مرحوم صدیق روهی صاحب چې په پښتو کې څه هم لیکلي دي . نوي دي ، په پښتو ادب کې اضافه ده ، او پښتو ادب کې دقدر وړ اثاثه ده .

ټولو پښتنو ته په مجموعی توګه او دصدیق روهی فرهنګي ټولنې غړو ته په خصوصی توګه پکار دي چې د مرحوم روهی صاحب ددغو خدماتو نه صرف قدر او درناوی وکړي ، بلکې دمحفوظولو ، خورولو او ترې داستفادې کولو موقعې او ذریعې پیدا کړي .د ادبی حیثیت او مقام دمتعین کولو هڅې وکړي نو بل خوا به د روهی صاحب مرحوم دروند نوم د دغه ټولنې د حیثیت او مقام لپاره دفخر او ویاړ سرمایه وګرځي ، په دې لحاظ د صدیق روهی فرهنګی ټولنې قیام په هر لحاظ یو مستحسن اقدام دی .

حنیف خلیل

عمومي سکتر

باګرام پښتو ادبي جرګه پیښور

دخلیل ولسی ادبي جرگی پیغام

« خلیل ولسي ادبي جرگه » په لره بره پښتونخوا کې دخپل کار زیار هاند وهڅوله مخې یو درونډ ، قوي او ځانګړی مقام لري ، بلکې که زه دا دعوه وکړم نو بې ځایه به نه وي چې دخپلو علمي تاریخي خپرونو ، دستورو او سیمینارونو له برکته په نشت وسایلو ، تشه جولۍ دغې جرګې ، نورې ډیرې هغه جرګې ، ټول بزمونه او انجمنونه چې باقاعده سر کاري مرستې ورسره کیږي ، ډیرې وروستو پریښې دي .

په پیښور کې په حقیقي معنو کې « سیمینار » هم دې جرګې متعارف کړو او بیا دې جرګې ته خو دا فخر حاصل دی چې د لرې پښتونخوا تر څنګ یې دبره خاورې دلویو لویو شخصیاتو ورځې و نمانځلې او دهغو په یا دکې یې غونډې راغونډې کړې . دافغانستان د کومو هستیو په یاد کې چې دذکر لاندې جرګې په تش لاس سیمینار ونه کړي دي په هغو کې یو شمشاد سیاله صدیق روهی هم دی . استاد روهي چې کله وفات شه نو دوفات په وړومبۍ هفته کې د دې جرګې په اهتمام د موصوف په یاد کې دښایسته شاعر او حقدار لیکوال استاد اجمل ختک تر مشرۍ لاندې یو داسې سیمینار جوړ شو چې خوند یې لا تر ا وسه دملګرو په خولو کې دی . دلرې او برې پښتونخوا دسرسر قلمکارو د قدرمن روهی صاحب په ژوند

فن او شخصیت سیمینار کې مقالې ولوستلې؛ بیا راقم الحروف دغه مقالې، پیغامونه او نظمونه راټول کړه او د پیښور ښار تر ټولو لویې نشراتي اداري، یونیورسټي بک ایجنسۍ له خوا یې په یو ښایسته کتابي شکل کې، «داستاد روهي یاد» په نامه چاپ کړ. داستاد روهي دقلم، لیک، لیکوالۍ حق په یو کتاب لیکلو، خپرولو، یا یوه ټولنه جوړولو نه پوره کیږي. هغه د پښتانه دشلمې پیړۍ دورو ستۍ پنځو سیزې د علمي -ادبي بهیر یو داسې لا مبوزن و، چې نظر یې هم لرلو او دا احساس هم چې د مترقي ژبو په سیل کې د سیالۍ په غرض روانه د پښتو ژره بیړۍ به په نوو راوونو کې څنګه تر خپله مرامه او مقامه رسي. هغه د پښتو تحقیق د ژوند یو او نوو لارو سره اشنا کړو؛ هغه د پښتو لیکنه او څیړنه په یوه تازه سانچه کې واچوله؛ هغه نوي علوم لوستلي وو. هغه پوخ ذهن او بالغ نظر لرلو، هغه د پښتانه د نوي نسل پالنه او روزنه د وخت د نوو غوښتننو له مخې کول غوښتل او د نظر خاوندانو او دهغه د عصر لیکوالانو، یارانو، دوستانو ته معلومه ده چې موصوف په دغه هاند کې تر ډیره ځایه بریالی شوی هم و.

داستاد محمد صدیق روهي په نوم ټولنه جوړول یا دهغه په نامه لیبریري سپړدل دهغه نوي عصري علمي - ادبي تحریک ته ادانه ورکول دي، زه دا کار لوی او نیک بولم او محرکینو ته یې د زړه دا خلاصه مبارکي سره دعاګانې کوم.

سید صابر شاه صابر

روح روان خلیل ولسي ادبي جرګه

غریب، آباد، تهکال - پیښور

بسمه تعالی

دخوست داطلاعـــــــاتو او کلتور

رئیس پیغام

دمرحوم صدیق روهي دنوې فرهنګي ټولنې دافتتاحیه غونډې درنو عالمانو ،ادیبانو ،شاعرانو او لیکوالانو ته .

السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته !

زما نیکې هیلې او آرزوګانې ومنئ او ددې ارزښتناکه غونډې دجوړیدو تاسو درنو ګډونکونکو ته مبارکی وایم !

دمرحوم صدیق روهی دنوم په لیکلو او یادولو سره مې ګڼ اسویلي دفریادونو په بدرګه له خولې وزی او حیا راځي چې دداسې لوړ شخصیت دلاسه ورکولو نوم دکاغذ پر مخ لیکم .

له بله طرفه ویاړ لرم چه دنوموړی مرحوم علم ،ادب او فرهنګ ته دخدمت کولو نوم ددې فرهنګي ټولنې دپرانیستو په واسطه دتل لپاره دتاریخ په زرین فصل او باب کې دلوستونکو توجه ځانته اړوي، چې

دافغانانو ، ليکوالانو او اديبانو لپاره دنوموړي دشخصيت دژوندي پاته کيدو معنی لري .

ځکه چې مرحوم صديق روهی دعلم او ادب خزانې ته زياتې مرغلرې ورشيندلې دي چې زموږ په څير ناتوانه انسانان هم دده له ذخيره شويو مرغلرو څخه په استفادې سره دادی دې ته اړشوم چې خپل لنډشانته مطلب او ليک - اگر چه دداسې شانداره ورځې سره دخپلې ناپوهی له مخې مناسب نه بولم - تاسو محترمو برخه والوته درليږم .

دادځان لپاره يوه غميزه بولم چې دزياتو مشکلاتو له مخی ونه توانيدم چې پدې بختوره او له فيض نه ډکه تولنه کې گډون وکړم .

نو پدې لحاظ هيله من يم چې زما عذر قبول کړئ او داليک مې اگر چې دداسې پر تمينې ورځې سره با لخصوص دعلما وو ، اديبانو ، شاعرانو او ليکوالانو په وړاندې لوستو وړنه بولم ومنئ اوبيا هم زما عذر پدې اړوند قبول کړئ. په پای کې دروهی فرهنگی تولنې مبارکی تاسو تولو حاضرينو او بيا محترم رحمت الله خوستی ته وايم .

ملانياز محمد قريشي

دخوست داطلاعاتو او کلتور رئيس

دخوست داستقلال دادبي ټولنې پیغام

درنو حاضرینو، لیکوالانو، ادیبانو او دفرهنګي ټولنې ټولو شرکت کوونکو السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته!

زه جمال عاصي منګل چې فعلاً دخوست داستقلال دادبي ټولنې مشر توب په غاړه لرم، غواړم چې د استقلال ادبي ټولنې د ټولو ادیبانو، شاعرانو او لیکوالانو په نماینده ګۍ تاسو ته دمرحوم صدیق روهي دفرهنګي ټولنې دافتتاح کولو مبارکي وړاندې کړم.

محترمو! دمرحوم صدیق روهي په نامه دغه نوې جوړیدونکې فرهنګي ټولنه دعلم او ادب کور بلل کیږي. دمحترم وروړ رحمت الله خوستي او هر هغه چا داقدام څخه زیاته زیاته مننه کوم چې ددې ادبي کور په ودانولو کې یې ادبي اونه ستړي کیدونکې ونډه اخیستې ده. دمهربان خدای (ج) څخه ورته لا بریالیتوب غواړم.

درنو حاضرینو! صدیق روهي زموږ دهیواد یو نامتو پوه او د پښتو ادب یو بهیر و او هغه دخپلې ژبې لیکوال او محقق و؛ هغه یوازې دانه

چې په خپل ليک اکتفا وکړي ، بلکې زيان شمير شاعران ، اديبان ، پوهان او ليکوالان يې په ځان راغونډ کړي او روزلي دي. صديق روهي هغه څوک دی چې دژوند تر آخري سلګۍ پورې يې پښتو ژبې ته نه ستړي کيدونکي خدمتونه کړي او له مرګ وروسته يې زيات شمير آثار موږ ته ژوندي پريښي دي . لوی خدای دې دا نوې فرهنګي ټولنه په دې وسي کړي چې خپلې ژبې ته ډير کار وکړای شي .

ومن الله توفيق

دخوست داستقلال دادبی ټولنی مشر
جمال عاصي منګل

بسم الله الرحمن الرحیم

دخوست د اطلاعاتو او کلتور د ریاست

دهمکارانو پیغام

دارواښاد صدیق روهی دفرهنګي ټولنې دشمعې پتنګانو او دادب دبڼ بلبلانو ته السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته !

عزتمنو !

په ډیرې خوشالۍ سره موزیرې تر لاسه کړ چې دارواښاد صدیق روهی دیاد ساتلو په منظور په میرانشاه کې یوه فرهنګي ټولنه افتتاح کیږي .

تر هرڅه دمخه تاسو ټولو محترمو برخه والو او مینه والو ته چې په همدې ټولنه کې موګډون کړیدی دمبارکۍ نیکې هیلې او پیروزینې وړاندې کوم .

خوښ یم چې همدې له فیض او برکته دکې پرتمینې ټولنې ته په ډیر افتخار سره خپل لیک ورلیږم .

قدرمنو ! دمرحوم صدیق روهی فرهنګي ټولنه چې دزیار کښو

افغانانو په هوډ سره جوړه او دافغانانو لپاره دعلم او معرفت یو تمرکز دی، ددوی له دې نیک اقدام څخه زیاته مننه کوم چې دعلم او ادب دخزانې لپاره یې چې همدا خزانه په محترم روهی صاحب هم ودانه او بډایه وه ، زیار گاللی او دوی هم ، لکه نورو دادب دمعمارانو په څیر دهمدې خزانې په ودانولو کې ونډه واخیسته ، دلوی متعال خدای (ج) څخه ورته دزیات اجرغوښتونکی یم.

محترمو برخه والو ! دا چې دوخت دمشکلاتو او دفتري مصروفیتونو له امله مې ونه شوای کړای چې په همدې له برکته ډکه تولنه کې پخپله دتگ ونډه واخلم ؛ دادی تاسو عزتمنو برخه والو ته او خصوصاً ددې ټولنې دجوړونې لیوال محترم رحمت الله خوستی ته په ځانگړې توگه او هم داطلاعاتو او کلتور دریاست دهمکارانو په نماینده گي دمبارکۍ پیغام تاسو عزتمنو ته درلیږم هیله ده چې زما عذر قبول کړئ.

په آخر کې دلوی پروردگار عالم څخه هیله لرم او لاس په دعا یم چې همدا ټولنه دافغانستان داسلامي امارت په رڼا کې داسلام دمقدس دین داصولو په چوکاټ کې دگران وطن افغانستان دخدمت کولو مصدر وگرځي او هم دعلم ، ادب او فرهنگ لپاره یوه سرچینه وي.

په ډیر درنښت

خان محمد نریزوال

دخوست داطلاعاتو او کلتور ریاست اداري مدیر

دلوی او مهربان خدای په نامه

دميرانشاه د وحدت ادبي ټولنې پيغام

دقدر وړ استادانو ، روشنفکرانو ، اديبانو ، ليکوالانو او شاعرانو ورونو ! السلام عليکم ورحمت الله وبرکاته !

خوښ او خوشحاله يو چې دشمالي وزيرستان په ښکلې غرنۍ سيمه کې په يوه ادبي محفل کې ستاسې په راتلو او ليدو مشرف يو .

محترمو ! دښاغلي خوستي صاحب او نورو افغان ځوانانو څخه ډيره مننه چې په دې سيمه کې يې دوحدت پښتو ادبي ټولنې دمشال ترڅنګه يوه نوې ډيوه بله کړه چې دناپوهۍ توري تياري له منځه يوسي او دنوي نسل زړونه او فکرونه روښانه کړي .

موږ دوحدت پښتو ادبي ټولنې ټول غړي ښاغلي خوستی صاحب او ددې ټولنې نورو غړيو ته دزړه له کومي مبارکۍ وايو .

او د ټولنې له اړخه دپوره همکارۍ ډاډ ورکوو. څه چې مو په توان کې وي هيڅ ډول مرسته به ترينه ونه سپموو.

په ټوله پښتني مينه

ميرانشاه ، شمالي وزيرستان

دوحدت پښتو ادبي ټولنه

بسم الله الرحمن الرحيم

داستاد روهي دکورنۍ پیغام

درنو ، ښاغلیو راغلیو !

زه تر ټولو خبرو دمخه له هغو ځوانانو دزړه له کومي مننه کوم ، چې د اروابناد کاندید اکادمیسین روهي په نامه ددغې فرهنګي ټولنې دجوړیدو اراده یې کړې ده .

دهمدوی دهڅو او زیار نتیجه ده چې نن ددې ټولنې رسمي پرانیسته کیږي او دا ټولنه په اساسی ډول خپل کارونه پیلوي .

اروابناد کاندید اکادمیسین محمدصدیق روهي د څوبعدی شخصیت خاوندو ، هغه د خپل دري شپیته کلن پر باره ژوند په اوږدو کې د ماسترۍ تر درجې پورې دزده کړو دبریالۍ سرته رسونې تر څنګه له عادي معلمۍ نیولی د پوهنتون تر استادۍ ؛ دپښتو ټولنې او بیا اکادمۍ له عادي غړیتوبه نیولی تر مدیریت ، آمریت ، معاونیت او ریاست پورې چارې سرته رسولې دي .

دی دخپل کار په ټولو مراحلو کې خپل هیواد او خپلو خلکو ته وفادار پاتې شوی دی او څه یې چې په وس پوره وو هغه یې له خلکو نه دي سپمولي .

اروابناد استاد روهي دژوند تر وروستیو سلګیو پورې دخپلو

معلوماتو ددېرولو لپاره هڅه کوله ، مانا دا چې دژوند تر وروستيو پوري زده کوونکي پاتې شو .

دخپل ژوند په اوږدو کې يې خپله علمي پانګه او خپل معلومات په ډيره مينه او اخلاص خپلو خلکو ته وړاندې کول . په زرګونو افغانانو ددوی له علمه فيض موندلی دی .

ارواښاد استاد روهي دعلمي ، اداري او فرهنګي کارونو تر څنګه له اجتماعي مسايلو سره هم مينه ښوولې ده او ديو رسالتمند روښانفکر په توګه يې په ځينو اجتماعي کارونو او روښانفکرانه هڅو کې هم برخه اخيستې ده .

په پکتيا په تيره په خوست کې يې دنجونو او هلکانو دښوونځيو دجوړيدو لپاره مثبتې هڅې کړې وې او دخلکو داذهانو دروښانولو ، دتنور په خپرولو کې يې هم له هاندوهڅې ستر ګې نشی پټيدای .

ارواښاد استاد روهي په خپل ژوند کې مستقل آثار او مقالې کښلې دي او څه چې يې مورږ ته پاته کړي دي هغه په واقعي دول زمورږ دفرهنګ په غنا کې خپل موثر ځای لري . دوی که څه هم ډير لوستل او لږيې ليکل : له کميت نه يې کيفيت ته ډيره توجه کوله ، مګر بيا يې هم د آثاروکمي خوا ديادونی وړ ده او ابتکاري ښيګنې يې څرګندې.

دارواښاد استاد روهی ، فرهنګی ، اجتماعی او اداري کارونو ته په پاملرنه دی دافغانستان په هغو شخصيتونو کې شمار شخصيت دی ، چې افغانان پرې وياړي او کارونه يې دخپلې لارې مشال کړي .

ارواښاد استاد روهي پر علميت دافغانستان او منطقې په سطح خبرې کيدای شي ، مګر داچې اوس دده دزيږن ځای خلکو دده ددرانه نامه

دژوندي ساتلو په خاطر دده په نامه فرهنگي ټولنه جوړه کړې ده ، دا يو پر ځای کار او ددې سيمې دځوانانو دقدر شناسی يوه ښه بيلگه گڼل کيدای شي ، داستاد روهی شخصيت او علميت دواړه ددې استحقاق لري . چې دغسی ټولنی يې په نامه جوړې شي .

زه دارواښاد استاد روهی ديو شاگرد ، مخلص او دده دکورنی دغړي په توگه ، دده دکورنی دټولو غړيو په نماينده گی له تاسې ټولو ښاغليو نه دزړه له کومي مننه کوم ، چې مو په دې غونډه کې گډون کړی دی . هغه ښاغلی او زموږ منلي مشران او کشران دډيرې مننې او ستاينې وړ دي چې له دې ټولنې او ددې ټولنې له کتابخانی سره يې مرستې کړې دي . ما ددې ټولنې دجوړيدو ټول جريان له پيله تر پايه تعقيب کړی دی او ددې هڅې مبتکر ښاغلی رحمت الله خوستی زه په جريان کې واقع کړی يم . څه چې له ماکيدل هغه مې نه دي سپمولي .زه اودده دکورنی نورغړي به تر خپله وسه ددې ټولنې دژوندي ساتلو لپاره خپله هڅه ونه سپموو . ما ډيره آرزو لرله چې په دې مبارک تقريب کې گډون وکړم ، خو له بده مرغه چې زه په همدې ورځو کې ديو رسمي کار لپاره چيرې روان يم او په دې بختور تقريب کې گډون نشم کولای . الله تعالی دې زموږ ستاسې هيواد سمسور او جوړ کاندي ، چې بيا د همدې ټولنې له خوا جوړوشو يو ډيرو غونډوکې برخه واخلو . ان شاء الله

ژوندی دې وي افغانستان

روښانه دې وي دفرهنگ ډيوه

سرمحقق زلمی هيواد مل

PROPERTY OF ACKU 8149

داروانښاد محمد صديق روهي

لنډه پیژندنه

محمد صديق روهي د محمد حسين خان زوی د خوست د حیدرخیلو د سموات په کلي کې د ۱۳۱۲ هـ ش کال شاوخوا په یوه متوسطه کورنۍ کې زیږیدلی دی . دی لا ماشوم و چې مور او پلار یې دواړه مړه شول او محمد صديق روهي له دوو خویندو او یووروور سره یتیمان پاتې شول.

څه موده وروسته یې وروړ هم وفات شو ؛ وروړ یې د خوست په مکاتبو کې ښوونکی و او د دوی د کورنۍ یوازینی مشر او سرپرست . د وروړ مړینې د محمد صديق روهي د ماشومتوب پر ژوند لا ناوړه اغیزه وکړه . په شته جایداد کې خوار زار اودنورو لاس کتوی شو او په ډیرو بدو شرایطو کې یې ژوند کاوه . که څه هم د ژوند شرایط دامهال د محمد صديق روهي لپاره ډیر ترخه وو ، خو ده له زده کړې سره مینه لرله ؛ خپلې ابتدايي زده کړې یې

دمندوزيو او اسماعيل خپلو په ابتدايي ښوونځي کې : منځنۍ زده کړې يې د کابل په دارالمعلمين کې پای ته ورسولې او په ۱۳۳۲ ش کال له دارالمعلمينه فارغ شو. له فراغت سره سم ښوونکی شو او تقريباً له يوه کال معلمۍ نه وروسته يې د خپل تحصيل بشپړتابه ته مخه کړه : د کابل دادبياتو په پوهنځی کې شامل شو او په ۱۳۳۷ ش کال دادبياتو له پوهنځي څخه په موفقانه ډول فارغ شو . له فراغت وروسته په دارالمعلمين کې دښوونکی په توگه مقرر شو . د معلمۍ په دوران کې د افغانستان دښوونکو دنماينده گانو له خوا دښوونکيو د کميټی درئيس په توگه هم ټاکل شوی و. وروسته په ۱۳۳۷ ش کال کې د پښتو ټولنې دعلمي غړی په توگه ومنل شو . په ۱۳٤۰ ش کال کې د کابل مجلې مسوول مدير وټاکل شو او د ۱۳٤۲ تر وروستيو مياشتو د کابل مجلې مديرو . تردې وروسته دلوړو زده کړو لپاره لبنان ته ولاړ او دبيروت په امريکايي پوهنتون کې يې خپلې زده کړې د ماسترۍ تر درجې پورې پای ته ورسولې او بيرته هيواد ته راستون شو .ده دښوونې او روزنې په فلسفه کې ماستري وکړه . کله چې وطن ته راغی سمدلاسه د پښتو ټولنې دمرستيال په حيث مقرر شو. د ۱۳۵۱ ش کال تر اواخرو پورې د پښتو ټولنې مرستيال و . بيا د اطلاعاتو او کلتور دوزارت دادب او فوکلور دنوې تاسيس شوې څانگې درئيس په حيث مقرر شو او د ۱۳۵۲ ش کال تر اسده پورې پدې وظيفه کې و. د ۱۳۵۲ ش کال په اسد کې د پښتو ټولنې درياست دنده وروسپارل شوه او د ۱۳۵۷ ش کال دجوزا تر مياشتی پورې ددې ټولنې مشرپاتې شو. له

۱۳۵۷ ش کال نه یې بیا تر ۱۳۶۳ هـ ش پورې دافغانستان دعلومو اکاډمی دژبو او ادبیاتو او اجتماعی علومو په بیلا بیلو مرکزونو کې دځینو دیپارټمنتونو دعلمی غړي او مشر په توګه وظیفه اجرا کړیده او داکاډیمی داجتماعی علومو په مرکز کې دفلسفی او اروا پوهنې دانستیتوت مشر هم و. په ۱۳۶۳ ش کال کې د افغانستان د لیکوالو اتحادیې ته لاړ او هلته دادبی نقد او ادبي څیړنو دڅانګې مسوول وټاکل شو، تر یوه کال خدمت وروسته بیر ته دافغانستان دعلومو اکاډمی ته راغی او دژبو او ادبیاتو د مرکز په پښتو ټولنه کې په کار وګومارل شو. له ۱۳٦٤ نه تر ۱۳٦۸ ش کاله پورې په مختلفو پوستونو کې، لکه دافغانستان مجلې سرپرست، د پښتو ژبی اوادبیاتو دانستیتوت (پښتو ټولنې) مشر او دیو څه لنډې مودې لپاره دراستنیدونکیو دوزارت دفرهنګی چارو رئیس په توګه وظیفی اجرا کړ یدي.

له ۱۳٦۸ ش کال نه د ۱۳٦۹ ش کال تر قوسه پورې یې دافغانستان دعلومو اکاډمی دنشراتو درئیس په توګه وظیفه اجرا کړه.

استاد روهی له ۱۳۳۸ هـ ش کال نه تر ۱۳٦۷ هـ ش کال پورې په متفرق ډول دکابل پوهنتون دادبیاتو پوهنځی دپښتو دیپارټمنت او هم دښوونی او روزنې پوهنځي دلیسانس او ماستری تحصیلی دورو ته داستاد په حیث درس ورکړ یدی. په ۱۳٦۹ هـ ش کال کې کله چې دافغانستان دځینو فرهنګیانو له خوا دخوشحال فرهنګی ټولنه جوړه شوه، نو اروابناد استاد روهی درایو په اتفاق ددې ټولنې مشر وټاکل شو

او تر مرگه پورې دا مشرتوب دده په غاړه و. د یادولو وړده چې د ۱۳۷٤ ش کال په مني کې ده د خوشحال دفرهنگي ټولنې د مرستیال پوهنوال عبدالخالق رشید په نامه د خوشحال دفرهنگي ټولنې له ریاسته خپله استعفی راولیږله، د ټولنې اجرائیه هیئت منظوره نه کړه او ترمرگه دده د ټولنې رئیس پاته شو.

ارواښاد استاد روهي په پښتو او دري دواړو ژبو لیکنې کړیدي او تقریباً ٤٠ کاله یې خپل قلم چلولی دی. ده متفرقې مقالې او ځینې مستقل کتابونه لیکلي دي، چې د ځینو نومونه یې دادي:

(۱) د څیړنې لار ښود، پښتو ټولنه، د ۱۳٥٤ ش کال چاپ.

(۲) پښتو په بیلگه یي جملو کې پښتو ټولنه، د ۱۳٥۷ ش کال چاپ.

(۳) ادبي څیړنې، د بایزید روښان پوهنتون، د ۱۳٦۰ ش کال چاپ.

(٤) د ژبپوهنې مسالې، د افغانستان د علومو اکاډمي، ۱۳٦۱ ش کال چاپ.

(٥) د ادب او فوکلور په باره، د چاپ او خپرولو دولتي کمیټه، د ۱۳٦٥ ش کال چاپ.

(٦) پښتو معاصر ادبیات، د ماسترۍ دورې لپاره (دوه جزوې) کابل پوهنتون، د ۱۳٦۷ ش کال چاپ.

(۷) فوکلور پیژندنه، د افغانستان د علومو اکاډمي، د ۱۳٦٥ ش کال چاپ.

(۸) د روښاني غورځنگ ماهیت ناچاپ.

(۹) د دولسم ټولګی لپاره دادبیاتو تاریخ ناچاپ.

(۱۰) شعر پیژندنه، دناهید کتاب خپرولو موسسه، د ۱۳۷۵ ش کال دلاهور چاپ.

(۱۱) جنګ داخلی افغانستان چګونه پایان خواهد یافت؟ دآزاد افغانستان دلیکوالو ټولنه، د ۱۳۷۵ ش کال دپیښور چاپ.

(۱۲) رنګین تعبیر: د دانش کتاب خپرولو موسسه، پیښور ۱۳۷۷ ش کال چاپ.

باید ووایو چې استاد ځینې نور آثار هم لري. امید دی چې دمحمد صدیق روهی دفرهنګی ټولنی له خوا وخت په وخت چاپ شي.

اروابناد استاد محمد صدیق روهي ټولې علمی درجې له ځیرونکې تر ځیرندوی پورې په پښتو ټولنه کې اخیستې وې او د ۱۳۵۶ ش کال په اواخرو کې یې دځیروندی عملی درجې ته ترفیع وکړه. کله چې د ۱۳۵۷ ش کال په میزان کې دافغانستان دعلومو اکادمی جوړه شوه، دپښتو ټولنې شپږ علمی درجې یې دنوې جوړې شوې اکادمي د ټولو انستیټونو دعلمی غړیو لپاره ومنلې، خو کله چې دشپیتمو کلونو په دوران کې داکادمی لپاره نوي قانون جوړ شو نو هغه شپږ علمی درجې یې لغواو پر ځای یې داکادمي دغړیو لپاره څلور علمی درجې وټاکلې.

لکه: معاون محقق، محقق، معاون سر محقق او سرمحقق. داکادمي په قانون کې دسرمحقق علمی درجه دپوهنتونو دپوهاند له درجې سره معادل ده. داستاد محمد صدیق روهی او دده په ځیرد نورو ځیرندویانو

درجې دمعادلاتو دلايحې سره سم په سر محقق تبديلې شوې .

د ۱۳۶۵ ش کال په ژمي کې چې دافغانستان دهغه وختني رژيم چار واکو دافغانستان دعلومو اکاډمي دعلمي غړيو په شمول دافغانستان علمي ، تحقيقي او تحصيلي عالي موسسو ځينو غړيو ته داکاډميسين او کانديد اکاډميسين درجې ورکولې نو يې ده ته دکانديد اکاډميسين درجه ورکړه .

کانديد اکاډميسين سرمحقق محمد صديق روهي دافغانستان دبيلا بيلو علمي اوتحصيلي موسسو په علمي مجالسو کې ګډون کاوه اودافغانستان دعلومو اکاډمي دژبو او ادبياتو مرکز ، دپښتو څېړنو دبين المللي مرکز او داجتماعي علومو دمرکز دانسجام په کميسيونونو کې غړی و.

دافغانستان دليکوالو اتحاديې او بيا ليکوالو انجمن د مرکزي شورې او درئيسه هيئت غړی و . دافغانستان دليکوالو انجمن له خوا ورته د (کارمند شايسته ء فرهنګ) لقب هم ورکړل شوی و .

استاد محمد صديق روهي ان په پوهنتون کې دتحصيل له دوران څخه بيا تر ۱۳۷۱ ش کال پورې دډيرو علمي او فرهنګي مجلو دکتونکې ډلې غړی پاتې شوی و ،لکه : وږمه ، کابل ، ژوندون ، فرهنګ ، آريانا ،افغانستان .

استاد محمد صديق روهي په لسګونو ،ملي او بين المللي سيمينارونو کې ګډون کړی و. په زياترو سيمينارونو کې يې وينا وې کړې : پيغامونه

يې لوستې، او مقالې يې وړاندې کړې دي . ده - دزده کړې په دوران کې -له لبنان سربېره دامريکا متحده ايالاتو ، دپخواني شوروي جمهوريتونو کې : ازبکستان ، روسيه، او کراين ، گرجستان ، پرې بالتيک جمهوريتونو ته سفرونه کړي وو . د پاکستان مرکز اسلام آباد ته يې دفلسفې په باره کې په يوه جوړشوي سيمينار کې د گډون لپاره سفر کړی و .د ۱۳۷۱ ش کال په ثور کې دعلاج لپاره هندوستان ته ولاړ . له هندوستانه روسيې ته او له روسيې او کراين ته او له هغه ځايه جرمنی ته ولاړ . دجرمني د مونشن گلادباخ په ښار کې اوسيده اود ۱۹۹۶ م کال دمئی په ۱۶ مه نيټه دورپيښې ناروغۍ له امله د آلمان په يو روغتون کې وفات شو او دکورنۍ دغړيو دځينو معقولو معذرتونو له امله يې جنازه په درناوي په مونشن گلادباخ کې امانت خاورو ته وسپارل شوه .

داروانباد استاد روهی فاتحه : په آلمان ، انگلستان ، روسيه او همدارا ز په کابل ، پېښور او خوست کې د کورنۍ دغړيو او همدارنگه دده دعلاقمندانو ، دوستانو او شاگردانو له خوا واخيستل شوه . دده دفاتحې په مراسمو کې هر ځای گنو افغانانو برخه واخيسته ، په مسکو کې دده دفاتحې باب کانديد اکاډميسين محمد انور نوميالی په يوه ليک کې داروانباد روهی دکورنۍ يو غړي ته ليکلي وو : په مسکو کې داروانباد روهی فاتحه واخيستل سوه . ډير افغانان ورته راغلی وو ، خو دخوشحالی خبره داوه چې له پښتنو علاوه زموږ تاجکو ، ازبکو ، هزاره او نورو ورونوهم برخه پکې واخيسته اوکاملاً يوه افغاني فاتحه وه .

داروانښاد روهي دغمجنې مړينې له امله دغو لاندې موسسو علمي غونډې جوړې کړې :

(۱) خليل ولسي ادبي جرگې ، د پيښور په پريس کلب کې : ددې غونډې مشر ميلمه سناتور استاد اجمل ختک ؛ رئيس يې کانديد اکاډميسين پوهاند دوکتور محمد رحيم الهام او کوربه مشر دسرحد داسمبلۍ غړی ارباب سيف الرحمن خليل و . په غونډه کې له افغانانو سربيره ، د پيښور او شاوخوا سيمو ډيرو پوهانو او د پښتو اکادمی مشر دوکتور راج وليشاه ختک برخه اخيستې وه . ددې سيمينار دمقالو مجموعه له ځينو نورو مقالو سره يوځای دښاغلی سيد صابر شاه صابر په همت داستاد روهي ياد په نامه د يونيورستي بک ايجنسی پيښور له خوا چاپ شوه .

(۲) دافغانستان دليکوالو انجمن اوخوشحال فرهنگی ټولنی له خوا په کابل کې : ددې غونډې ځينې مقالې او شعرونه دشمشاد مجله ، وفا اخبار داستاد روهي ياد او هنداره نومي اخبار کې چاپ شول .

(۳) دننگرهار فرهنگی ټولنی له خوا داستاد روهي په ځلوېښتي کې يوه غونډه جوړه شوه . داغونډه دنوميالی فرهنگيالی ښاغلي استاد محمد آصف صميم (دننگرهار دفرهنگي ټولنې مشر) په همت جوړه شوې وه . دبايزيد روښان پوهنتون او دجلال آباد دښار ډيرو عالمانو ، شاعرانو او داستاد روهي استادانو او شاگردانو برخه پکې اخيستې وه ، په استادانو کې يې يو ښاغلی محمد عثمان نژندو ، دده پر مړينه يې ويرنه ويلې وه او

په هماغه غونډه کې یې واورولې .

(٤) د جرمنی د کولن په ښار کې د پښتنو د کلتوري ټولنې له خوا هم یوه غونډه جوړه شوې وه چې داستاد روهی د ژوند او شخصیت پر بیلا بیلو اړخو پکې مقالې واورول شوې او په پښتو ټولنه کې دده پر کارونو رڼا واچول شوه . دغه راز په لندن کې چې دده د فاتحې لپاره کومه ورځ ټاکل شوې وه په هماغه ورځ اکاډمیسین پوهاند دوکتور جاوید ښاغلي تازه خان ویال (تنی) او نورو افغانانو د استاد په باب مقالې او شعرونه لوستي وو .

د استاد د مړینې له امله د غو لاندې نشریو په خپلو بیلابیلو ګڼو او ځانګړیو ګڼو کې دده په باب مقالې خپرې کړې :

(١) په لندن کې خپریدونکې مجلې (ډیوه) د ١٩٩٦ م کال د مئی ګڼه استاد روهی ته ځانګړې کړې وه . دغه راز همدې مجلې داستاد روهی دلومړی تلین په مناسبت د ١٩٩٧ م کال د مئی په ګڼه کې د استاد روهی پورتریت او دده په باب لیکنې او شعرونه هم چاپ کړل ، ددې مجلې مسوول ګران ایمل پسرلی و .

(٢) د خوشحال د فرهنګی ټولنې د خپرنی ارګان شمشاد مجلې د ١٣٧٥ ش کال لومړی ګڼه په فوق العاده ډول داستاد لپاره ځانګړې شوې وه .

(٣) دوفا اخبار هم یوه ګڼه ځانګړې کړې وه (دنورو مقالو سره) په هماغه کال او وروسته یې دده په باب مسلسلې مقالې او شعرونه هم چاپ کړل .

له دې سربيره ، د پامير ورځپاڼې يې پر مړينه ځانګړې سرمقاله ليکلې وه او په څو ګڼو کې يې پرده خپرونې وکړې . د وحدت ورځپاڼې ، د کسوتی ورځپانی ، د بيان اخبار ، د هنداره اخبار ، د خپلواکۍ ورمې مجلې ، ژوندون مجلې ، آريانا مجلې ، WUFA مجلې ، Frontierpost ورځپاڼې ، د محاذ اخبار ، ليمه مجلې او ځينونورو مجلو او اخبارونو د دوی پرژوند او شخصيت مقالی او يادونې خپرې کړې دي .

د B.B.C راديو پښتو څانګې او د مرکزی آسيا لپاره درې خپرونې پر استاد روهی څو ځله ځانګړې خپرونې وکړې ، استاد سعدالدين شپون له امريکا بږغ نه او ښاغلی جلال نورانی په استراليا کې د افغانانو د راډيو له څپو پر استاد روهی ځانګړی پروګرامونه نشر کړل .

د استاد محمد صديق روهی د غمجنې مړينې له امله د دوی د کورنۍ غړيو ته په آلمان او پيښور کې ډيرو دوستانو تسليت ليکونه راليږلی دي ، دا ليکونه پخپله يوه مجموعه کيدای شي او لازمه ده چې په ځانګړې دول خپاره شي .

د غه راز پيښور او هم آلمان کې د ده د کورنۍ غړيو ته له اروپا ، آسيا ، امريکا ، استراليا ، د دوستانو تلفونونه ، تلګرامونه او فکسونه رارسيدلې وو .

د محمد صديق روهي د کورنۍ ټول غړي يو ځل بيا له ټولو هغو دوستانو - چې يې په بيلابيلو ښارونو کې د استاد روهی د فاتحې په مراسمو کې ګډون کړی دی او د دوی له کورنۍ سره يې غمرازي کړې ده

-دزړه له کومي مننه کوي او هم هغو ښاغليو مشرانو او کشرانو ته کور ودانی وايي چې يې داستاد پر مړينه مقالې ، يادا شتونه او شعرونه ليکلي دي او ورسره دنشريو چلونکيو ته هم خپل درناوي وړاندې کوي .

ښاغلی ايمل جان پسرلی ، ښاغلی محمد اسمعيل يون او ښاغلی اسدالله ساپی د ځانګړي منني وړتيا لري، ايمل جان او يون دد يوې او شمشاد خاصې ګڼې چاپ کړې او ښاغلی اسدالله ساپی داستادروهي ددويم تلين په مناسبت دده يو اثر په خپل لګښت ور چاپ کړ .

بسم الله الرحمن الرحيم

دارواښاد روهي د زده کړې د دورې ځينې ځانګړتياوې

د صديق روهي فرهنګي ټولنې دافتتاح غونډې ته دراغلو ميلمنو او درنو حاضرينو په اجازه .

وياړم چې د روهي صاحب فرهنګي ټولنې په افتتاحيه او لومړنۍ غونډه کې برخه اخلم . له هر څه نه مخکې تاسو ټولو حاضرينو ، هيوادوالو او محترم رحمت الله خوستی ته ددې ټولنې دجوړيدو مبارکي وايم .

درنو ميلمنو او حاضرينو ! مرحوم روهي صاحب دژوند ديرې سړې تودې تيرې کړيدي . له کوچنيوالی نه يې له پوهی او علم سره مينه او علاقه درلوده ؛ دشاګردۍ په دوره کې په خپل ټولګي کې اول نمره و . دښه

فکر او ښو اخلاقو خاوندو . دخپلو ښو اخلاقو له امله په هر چا باندې ګران و، ټولو استادانو دده د پوهې او ښو اخلاقو ستاینه کوله او له ده سره یې مینه لرله .

درنو دوستانو ! که څه هم دروهي صاحب بیوګرافي دلته تاسو ته واوروله شوه خو زه باورلرم چې تاسې ټول دوستان له مرحوم صدیق روهي صاحب سره اشنا یي لرئ او دهغه علمي ، تاریخي ، اجتماعي آثار او مقالې به تاسو په ورځپانو ، مجلو کې لوستلي وي او شاید دروهي صاحب مستقل آثار به هم ستاسو تر نظره تیر شوي وي خو دا باید په زغرده ووایم چې روهي صاحب لږ لیکلي ولی ښه یې لیکلي دی . محترم روهي صاحب برسیره په نورو دولتي وظایفو او دپښتو ټولنې تر څنګ دښوونې او روزنې په وزارت کې ډیر کالونه کار کړي دي او څه موده دافغانستان دښوونکو داتحاد یې رئیس هم و . روهي صاحب دورین تندي او لویې حوصلې خاوند و. دعلم ، پوهې ، وطن او هیوادوالو سره یې زیاته مینه درلوده ، خپلو ملګرو ، دوستانو او ټولو هیوادوالو ته یې په درنه سترګه کتل .

په پښتو کې متل دی «سل دې ومره یو دې مه مره »

که رښتیا ووایم په روهي صاحب باندې کلي کورونه وران شول . مرحوم روهي صاحب یوازې دپښتنو لپاره نه ، بلکه دټول افغانستان لپاره او بیا افغان فرهنګیانو لپاره یو ه لویه ضایعه ده . دده په شان علمي او فرهنګي شخصیتونه په ټول هیواد کې دګوتو په شمیر دي ، دمرحوم روهي صاحب په رحلت زموږ دفرهنګي قشر تر منځ یو ه لویه خلا پیدا کړه دهغې پوره

کول دیر دروند کار دی او فکر نه کوم چې دا د ول نیمګړتیا به بیا ژر پوره شي ،خو دا چې نن د ۱۳۷۷ ش کال دلړم ۱٤ چې د ۱۹۹۸ ع دنومبر له ٥ نیټې سره سمون خوري د مرحوم محمد صدیق روهی په نوم فرهنګی ټولنه د میرانشاه په شنه خوره کې د محترم رحمت الله خوستی په کور کې رسماً افتتاح شوه داخپله دده له نامه سره د مینی څرګندونه کوي . فکر کوم چې دا د ول دفرهنګي ټولنو جوړول به دومره آسان او ساده کار نه وي . دا چې دوستانو دې کار ته ملا تړلې وه او په نه ستړې کیدونکو هلو ځلو سره بریالی شول چې دځینو نورو فرهنګیانو او فرهنګپالو په مرسته او کمک د ګران استاد کاندید اکاډمیسین صدیق روهی په نامه فرهنګي ټولنه ... ره کړي نو موږ ټول به تر آخرنۍ سلګي پورې زیار باسو چې د مرحوم روهی صاحب نقش قدم پله په پله تعقیب کړو . دد دوطن سره مینه په هیواد کې دوطنوالو تر منځ یو والې ، ښوونې او روزنې ته زیاته پاملرنه ، دفرهنګي او کلتوري چارو پیاوړتیا دخپل راتلونکی ژوند دنده وګڼو او دروهی صاحب فرهنګي ټولنی دپراختیا او پیاوړ تیا لپاره هیڅ د ول هلې ځلې دریغ نه کړو .

دا خبره هم دیادولو وړ بولو چې برسیره دافغانستان پراوسیدونکو دمیرانشاه دپښتو وحدت ادبی ټولنې غړو ، دخوست داطلاعاتو کلتور ریاست غړو او شاعرانو او دشنې خورې د اوسیدونکو ګډون دروهی صاحب فرهنګي ټولنه نوره هم پیاوړې کړه . هیله لرم چې دلوی خدای په فضل دلرو او برو افغانانو دراتلونکي ژوند مزی نوره هم کلک او

غښتلي کـــړي . په پای کې له ټولو هيوادوالو څخه غـــوښتنه کوم چې د محمدصديق روهـــی فرهنـــګي ټولنی ســـره هر ډول مادي او معنوي مرستې وکړي .

منٮه

غازی بت خان

•

يادونه : ښاغلی غازي بت خان افغان تعليميافته او روښانفکردی . دی دخوست د تڼيو دولسوالي اوسيدونکی دی . زده کړې يې په خوست او کابل کې بشپړې کړې دي ، لوړې زده کړې يې په ښوونه او روزنه کې کړې دي . عمرونه يې دافغانستان دښوونې او روزنې دوزارت په ښوونيزو دارو کې کار کړی دی . څه موده دخوست دمعارفو مدير هم واو يو وخت داوبو او بريښنا وزارت اداري رئيس و .

څو يادوني

قدرمنو حاضرينو السلام عليكم !

خو شحاله يم چه نن دلړم ١٤ دميرانشاه په شنه خوړه کې دمحترم رحمت الله خوستـي په کـور کې دمحترم استاد سر محقق او کانديداکا د ميسين مرحوم صديق روهي فرهنګي ټولنه افتتاح کيږي .

ارواښاد محمد صديق روهي دخوست دحيدر خيلو دسموات په کلي کې زيږيدلی دی . دی لا ما شوم و چې مور او پلار يې په حق ورسيدل . روهي صاحب يتيم پاتې شو. څه موده دخپل مشر ورور سره و ، هغه هم وفات شو وروسته يې خپلې مشرې خور سره په مندوزيو کې دحاجی صاحب شهباز خان په کور کې ژوند کاوه . روهي صاحب دکتاب ، علم او ادب سره زياته مينه درلوده . ابتدايي زده کړه يې دسړه بن په ليسه کې چې په هغې وخت کې ابتدايه مکتب و ، سرته ورسوله ؛ له هغې نه وروسته دکابل دارالمعلمين ته لاړ ، دارالمعلمين څخه چې فارغ شو څه موده وروسته بيا دکابل پوهنتون دادبياتو په پوهنځې کې شامل شو او په اعلی درجه له دې پوهنځی څخه فارغ شو؛ يو څه موده معلم واو له معلمي وروسته دلوړو

تحصیلاتو لپاره لبنان ته لاړ او دبیروت په (A. U. B) پوهنتون کې شامل شو . اوخپلې زده کړې یې په ښوونې روزنې او فلسفه کې سرته ورسولې . بیرته هیواد ته راستون شو . روهي صاحب په هیواد کې له معلمۍ او استادۍ نه تر ریاست پورې وظیفې سرته رسولې دي . دی په خپل مسلک او ادبپوهنه کې زموږ دهیواد له وتلیو علمي او فرهنګي شخصیتونو څخه ګڼل کیږي .

ارواښاد روهي صاحب په ادبیاتو او تحقیق کې ډیر تالیفات لري . دده ځینې آثار چاپ دي او ځینې نه دي چاپ . ځینې مستقل چاپ شوي دي او ځینې دمقالو په بڼه چاپ دي . دغه راز روهي صاحب لومړی اځړ بیایې دالوینښ او خوستوال په مستعارو نومونو هم شعرونه ویلي او مقالې لیکلې دي اودهیواد په مطبوعاتو کې خپرې شوې دي . ده بیاد دیرشمو کلونو په حدودو کې د روهي تخلص غوره کړی دی دا باید وو ایو چې دالوینښ (۱) او خوستوال په مستعارونو نومونو دده ډیرې مقالې په وروستیو کلونو کې هم چاپ شوې دي .

ځینو ښاغلو ته به نه وي معلومه چې ارواښاد روهي صاحب د خپلې ځوانۍ په ابتدا کې شعر هم وایه . داځړ په تخلص دده شعرونه په کابل مجله او ځینو نورو خپرونو کې چاپ دي . دلته باید دا توضیح هم ورکړه شي چې ارواښاد روهي صاحب د پښتنو اځړ نومې قبیلې ته منسوب و .

---

(۱) - باید ووایو چې ارواښاد استاد روهي په ۱۳۷۰ ش کال پرخپل نوي زیږیدلي لمسي دالوینښ نوم ایښی دی . الوینښ ددوکتور خوشحال روهي زوی دی . د ۱۹۹٤ - ۱۹۹۵ ع کلونو په دوران کې چې دوفا اخبار دالوینښ په نامه مطالب خپاره کړي ، هغه دالوینښ د پلار خوشحال روهي دي .

دروهی معنی داده یعنی دروه اوسیدونکي یاروه ته منسوب . باید ووایو چې روه دافغانستان پخوانی نوم او یا دځیتو مورخینو قول دافغانستان یوې برخې ته یې روه وایه. روه دافغانانو دوطن په توگه په پښتو زړوادبیاتو کې ډیر راغلی دی ، خو زه یې یوازې دا لاندې مثال تاسې ته وړاندې کوم:

غـره بی ځـایه دهند سـبـزانې دي
غنچ وا دا لري کـه دلسـتـانې دي
زرکـې چې گـرځي دروه په غـرونو
ښـایسـتـه روغـې په دغـه شـانې دي

اروابناد استاد روهی له تحقیقي کارونو سربیره دښوونی او روزنې او دتعلیمي نصاب په مسایلو کې هم وارد سړی و . دښوونې او روزنې وزارت دتعلیمې نصاب او تالیف وترجمې له څانگو سره یې تل مرستې کړې او داځانگې دده له سود منو مشورو مستفیدې شوې دي . د ۱۳۷۰ش کال په شاوخوا کې د ښوونځیو په درسي کتابونو بیاله سره کتنه کیده ، له ځینو نوروعالمانو سره اروابناد استاد روهي هم په دې ډله کې شامل و . که څه هم ده په ځینو علمی او تحقیقي موسسو کې هم کارونه کړي او ترپایه دا کادمي غړی و . خو داخبره باید هیره نه کړو چې دی ښه معلم ، ښه استاد او ددرسي کـتـابونو دلیکوالو لپـاره ډیر ښـه او زړه سواند مـشـاور و . دافغانستان دښوونې او روزنې وزارت زیاتره منسوبینو دی پیژانداو ده ته یې دزړه له تله احترام درلود . دغسې چې دده غـمجنه مړینه دعلمي

پوهنځي لپاره ضایعه وه . د ښوونې او روزنې د وزارت لپاره هم یوه ستره ضایعه بلل کیږي .

مونږ استاد روهي ته دلوی خدای له درباره جنتونه غواړو او هیله لرو چې دده دوستان او علاقمندان په تیره دانوې جوړه شوې ټولنه دارواښاد روهي چاپ شوي خواره واره آثار سره راټول او په ځانګړو مجموعو کې یې چاپ کړي . که به دا ټولنه او ځینې نور ښاغلي دا کار وکړي نو به یې دافغانی فرهنګ له ودې سره ډیره مرسته کړې وي . ځکه د استاد روهي اکثر آثار داجتماعی علومو او فلسفې په برخه کې لارښودي ارزښت لري او ددې پوهنځي له ځوانو زده کوونکیو سره ډیره مرسته کولای شي ، او روادې یې ښاد وي .

په درناوي

محمدالله دوران

یادونه : ښاغلی محمد الله دوران د کابل پوهنتون دادبیاتو او بشري علومو پوهنځې له پښتو څانګې فارغ شوی دی . له فراغت وروسته یې د ښوونې او روزنې په ځینو څانګو او ښوونیزو موسسو کې کار کړی دی .

داستاد روهي اجتماعي برخوردونه

دصديق روهي فرهنگي ټولنې دپرانيستو درنې غونډې ته راغليو قدرمنو ميلمنو ، عالمانو ، شاعرانو ، مشرانو او کشرانو تاسو ته دزړه له اخلاصه هر کلي وايم .

درنو ميلمنو ! زه خپله دروهي صاحب په شخصيت اوعلميت څکه خبرې نه کوم چې دروهي صاحب شخصيت او علميت دهغه ټولو دوستانو ، ملګرو او فرهنګيانو ته معلوم دی . دده تر غمجنې مړينې وروسته زياتو فرهنګيانو او شاعرانو دده پر شخصيت او علميت مقالې ليکلې دي ؛ شاعرانو په شعرونو کې ستايلی دی ، که په دې باب خبرې وکړم په حقيقت کې به د تيرو ليکنو او مقالو تکرار وي . خو زه به له خپلوانو سره دده پر روابطو څه خبرې وکړم .

قدرمنو ميلمنو ! هغو کسانو چې آروابناد روهي صاحب ليدلی و . پدې پوهيږي چې دی ډير نرم ، حليم او د پراخې حوصلې خاوند و . زه فکر نه

کوم چې جګ غږ یې چا اوریدلی وي . ده په کور کې د خپلې کورنۍ له غړیو ، خپلوانو ، دوستانو او ملګرو سره د صمیمت او مینې نه ډک چال چلند درلود . پر چا یې خپله خبره نه تحمیلوله ، حتی پر خپلو اولادونو . له خپلو اولادونو سره یې په ډیره آزاده فضا کې خبرې کولې . د هرچا خبره به یې اوریدله که څه هم دا خبره به ډیره کشر او یا یو ډیر شړ او غرني ، کلیوال سړي وه . که به یې د نورو له نظر سره مخالفت درلود ، دا مخالفت به په علمي او منطقي دلایلو ولاړ و او په داسې بڼه به یې مقابل لوري ته وړاندې کاوه ، چې مقابل لوري به دا نه محسوسوله ، چې ګوندې دده نظریې ور رد کړې دي .

ما خپله ورسره په پښتو ټولنه کې کار کړی دی ، ما هیڅکله دده غرور ، کبر نه دی لیدلی او له آدابو وتلې خبره مې دده له خولې نه ده اوریدلې او نه یې له چا سره داسې برخورد کاوه چې د چا خوا پر درنه شي . پر چا به یې قاطع امر نه کاوه ، هره خبره او کار به یې د پښتنو ټولنې دادارې له منسوبینو سره د مشورو او مصلحت له مخې پر مخ بیوه . هر څوک چې به یې شعبې ته ورننوت که زوړ یا ځوان که پیژندوی و یا نه پیژندوی دی ورته له ځایه پاڅیده .

د ارواښاد روهي د اجتماعي برخوردونو ، له خپلوانو او کورنۍ سره دده پر سلوک سړی یو ځانته رساله لیکلی شي . امید دی چې داسې یو څوک راپیدا شي چې دده د ژوند دغه اړخ هم وڅیړي .

دا هم د ارواښاد روهي صاحب ، د ښو اخلاقو او نیکې رویې او سلوک

اغیزدی ، چې موږ تاسې ټول په یوه غږ د پښتونخوا په دغه لرې پرته غرنۍ سیمه کې دده په نوم سره راټول شوي یو ،ددې مجلس زیاترو ګډون کوونکیو ډیر تکلیفونه ګاللي او دې ځای ته یې ځان رسولي دی . په دې غونډه کې د شاعرانو ، لیکوالو ، مشرانو او کشرانو ګډون د روهي صاحب له نامه سره دبې پایه مینې ښکارندویي کوي .

درنو فرهنګیانو او دوستانو ! هرنوی کار یو څه نیمګړتیاوې لري ، خو دوخت په تیریدو او تکرار سره دا نقایص له منځه ځي ، څنګه چې «د محمد صدیق روهي فرهنګي ټولنه » دخپل فرهنګي کار د پیل په لومړنۍ مرحله کې واقع ده ،د ترتیب او تنظیم کار به یې یو څه نیمګړتیاوې ولري موږ هغو کمبودیو ته متوجه یو او انشاء الله په راتلونکې کې به دخپلو نیمګړتیاوو تلافي وکړو .

زه نور ډیر د تاسو محترمو وخت نه نیسم ، خویوه بله خبره چې د یادولو وړ ده . هغه داده چې د محمد صدیق روهي د فرهنګي ټولنې د جوړولو کار خوستي پیل کړی دی او په دې لاره کې یې زیاتې منډې را منډې وهلي او دادی ددوستانو او فرهنګیانو په همکارۍ یې د دې ټولنې د ایجاد مفکورې ته دعمل جامه ورواغوستله ، زه د زړه له کومي کور ودانی ورته وایم او ستاسو محترمو میلمنو له راتګ څخه بیا هم زیاته مننه او شکریه ادا کوم.

ومن الله توفیق

عبدالکریم پتنګ

يادونه : ښاغلی عبدالکریم پتنګ دخوست اوسیدونکی دی . زده کړې يې ترډولسمه په خوست کې کړې دي . د روښان دښوونکیو دروزنې په انستیتوت کې يې دوه کاله نور درس ويلی دی ، ده په پښتو ټولنه کې ماموریت کړی او زیاته موده يې دزيري په جريده کې کار کاوه . ده په پښتو مقالي او آثار ليکلي دي ، مستقل چاپ شوي کتابونه يې دادي :

(۱) فوکلوری مرغلري (۲) دخلکو تجربی (۳) ګړنی ادب (٤) پښتو منظومې قصی (٥) سروکي (٦) دغرونو څوکې (۷) دافغانستان دوروستیو واقعاتو په ارتباط کتاب چې په ۱۹۹۳ کال په لاهور کې چاپ دی .

د محمد صدیق روهی فرهنګي ټولنه

څنګه جوړه شوه ؟

ګرانو مشرانو ، خوږو کشرانو او ټولو درنو میلمنو !

تر ټولو د مخه تاسې ټولو ښاغلیو ، راغلیو ته د زړه کومي هرکلی وایم . تر هر کلي او کور وداني وروسته که زه تاسې ته د دې ټولنې د جوړیدو داستان لږ واوروم ، نو بده به نه وي .

ما د ۱۹۹٦ م کال د اپریل په ۱۲ مه د پامیر د ورځپاڼې له خبریال سره په یوه مرکه کې ویلي وو ، چې د افغاني لیکوالو ، شاعرانو او هنرمندانو د یوې آزادې اتحادیې جوړیدل ضروري دی . له هماغه وخته زه په دې هڅه کې وم چې یوه فرهنګي ټولنه جوړه شي .

ما له هماغه وخت د دغسې یوې ټولنې د جوړیدو لپاره فکرونه کول . یو ځل فکر راغی ، چې راځه هغه افغاني شخصیتونه چې په اروپا یي هیوادونو او یا استرالیا او امریکا کې دي هغوی ته خطونه واستوه او

دبه غسې یوې ټولنې دجوړیدو په باب ترې نظر وغواړه .

په مهاجرو افغانانو کې لومړی دروهي صاحب نوم په مغزو کې راوګرځید. دا ځکه چې دی دپښتو ټولنې له مشري سربیره دخوشحال دفرهنګي ټولنې لومړی مشر هم و . دوی ته مې خط ورولیکه ، خو آدرس یې راسره نه و ، بیارا یادشول . چې یا به یې په پېښور کې له ښاغلي زلمي هیواد مل نه واخلم او یا په خوست کې دروهي صاحب له خپلوانو. مالا د آدرس دپیداکولو تکل کاوه ، چې پدې کې مې دشپې له بي بي سي راډیو نه د روهي صاحب دغمجنې مړینې خبر واورید .

دروهي صاحب دمړینې دخبرپه اوریدو دومره خواشینی شوم ، چې هر څه رانه هیر شول . کابوکال یو نیم مې بیا پدې باب هیڅ فکر ونه کړ . د ۱۹۹۸ م کال په اوایلو کې مې هغه زوړ فکر بیا په مغزو کې راوګرځید ، خو داځل مې له ځانه سره وویل چې که دیوې ټولنې دجوړولو لپاره کار وشي نو دا ټولنه باید داروانښاد روهي صاحب په نامه جوړه شي .

د ۱۹۹۸ م کال دمارچ دمیاشتې یوه ورځ ما ښاغلي هیواد مل ته په تلفون کې وویل چې زه غواړم یوه فرهنګي ټولنه جوړه شي او داټولنه به دروهي صاحب په نامه وي .

ښاغلي هیواد مل راته په جواب کې وویل : « د ټولنې جوړول ډیر ښه نظردی ، خو که دا ټولنه افغاني فرهنګ ته دخدمت لپاره جوړوې ، نو باید ته اوستا په شان نور کسان په دې لاره کې داوطلبانه مندې ووهی ، ته باید پیسې بل ځای وګټې او کار فرهنګي ټولنې ته وکړې ، کله به داسې هم پیښیږي چې له جیبه به پیسې تاوانوې .

خو که پدې منظور دا کار کوې چې دافرهنگي ټولنه به، لکه د پېښور غير دولتي افغاني موسسې NGo s تا ته فنډ پيدا کړي ، نو دا کار ناشونی ځکه دی چې دافغانستان کلتوري ټولنې غونډې يوه معياري ټولنه د دوکتور نجيب الله تر سقوط وروسته يو کال نوره هم ونه چليده ، نو ستا دې نوې ټولنې ته به خارجې تمويلوونکې منابع څنګه مرسته ورکړي ؟

که ته دافغانانو په اعانو او چندو قناعت کوې او فرهنګ ته دې خدمت په نيت کې وي ، نو بسم الله که موږ هم درسره يو ، چې څه مو پروس پوره وي له تايې نه سپموو؛ خو بله خبره دا درته کوم چې د ټولنې د جوړيدو په باب يوازې زما په نظر اکتفامه کوه ، له لرو او برو افغانانو سره وګوره خپل هدف ورته بيان کړه او دهغوی نظر واخله . له ټولو هغو مشکلاتو ځان خبر کړه ، چې د دغسې ټولنو دجوړيدو په کار کې سړی ورسره مخامخ کيږي ».

ښاغلی هيواد مل ته ما په ځواب کې وويل چې زما هدف فرهنګ ته خدمت کول دي . دښاغلی هيواد مل له مشورې وروسته مې دلرو او برو افغانانو نظريو د اخيستلو په لړ کې کوټې ته سفر وکړ. په کوټه کې مې له ځينو افغانانو سر بيره د پښتونخوا قومي پارټۍ دبلوچستان دڅانګې له مشر ښاغلې عزيز الله ماما ايډوکيت او د پښتونخوا ملي عوامي پارټۍ له يو مسوول غړی ښاغلی دوکتور محمد رضا او نورو سره وليدل .

ښاغلی عزيز الله ماما او نورو ډيرو هڅولم او د مرستو وعده يې هم وکړه . په همدې سفر کې ټولنې ته د يوې کتابخانې د جوړولو فکر هم راسره پيدا شو ، عزيز الله ماما د ټولنې کتابخانې ته کتابونه هم راکړل .

دکوټې له سفره چې راوګرځیدم ، پیښور ته لاړم او دافغانستان دمطالعاتو مرکز کې مې بیا له ښاغلی هیواد مل سره ولیدل .

ده د ټولنې لپاره دکتابخانې دجوړیدو مفکوره وستایله ، سملاسي چې بې څه کتابونه درلودل هغه یې راکړل او دایې راته وویل چې :

۱ - دکتابخانې لپاره دکتابونو د ټولو سلسله باید جاري وساتل شي ، دافغانستان دمطالعاتو مرکز دافغانستان اطلاعاتی مرکز او نورونه باید کتابونه واخیستل شي .

۲ - له افغانانو سره باید مشورو ته دوام ورکړل شي .

۳ - خان عبدالولی خان ، خان افضل خان لالا ، استاد اجمل خټک ، دوکتور راج و لیشاه ، خټک او ځینو نورو ته یې خطونه راکړل .

زه دغو ټولو ښاغلیو ته ورغلم ، ددوی مشورې مې وغوښتې او څه مرستې یې هم وکړې .

وروسته تر دې دښاغلی هیواد مل په مشوره له نورو لرنیو او برنیو افغانانو سره دمشورو کار دوام وموند .

په همدې وخت کې ښاغلی هیواد مل له مانه وغوښتل چې دروهی صاحب د دویم تلین په مناسبت یوه داسې لیکنه تهیه کړم چې ددې ټولنې دجوړیدو مفکوره پکې بیان شوې وي ، ماهغه مقاله راوړه او د آزاد افغانستان داخبار د ۱۳۷۷ ش کال په دویمه ګڼه کې نشر شوه .

په افغانانو کې ماله ښاغلیو : استاد محمد صدیق پسرلي ، استاد حبیب الله رفیع ، استاد محمد آصف صمیم ، حسین فخري ، پیر محمد کاروان ، پوهنمل بریالی باجوړی ، څیړنمل محمد عارف غروال ، احمد

تکل ، کاتب پاڅون ، عبدالمنان ملګری ، فضل محمد فضلی او نورو ډیرو کشرانو او مشرانو افغانانو سره په پیښور کې خبرې وکړې؛ له دې نه علاوه مې په خوست ، ټل او میرانشاه کې له افغانانو ، لکه : څمکنی صاحب ، استاد محمد الله دوران ، دوکتور ولایت حبیبی ، ښاغلی عبدالکریم پتنګ ، ښاغلی انور او څینو نور ښاغلیو ، په تیره د خوست د اطلاعاتو او کلتور د ریاست له منسوبینو سره وکتل د ټولو مشورې مې واخیستې .

په دغو مشورو کې څینې مثبتې او یوه نیمه منفي هم وه ،خو زه له خپل هوډه تیر نه شوم او کار ته مې دوام ورکړ . زه به چې کله له میرانشاه یا خوست نه پیښور ته ورغلم ، نو به مې له ښاغلي هیواد مل سره ولیدل ، د ټولنې پر ټولو کارونو به موخبرې وکړې .

ښاغلی هیواد مل وویل : د مشورو له مرحلې وروسته اوس د دې وار را رسیدلی دی ، چې ټولنې ته اساسنامه جوړه شي او د موسسانو یوه ډله ورته وټاکله شي . ده د اساسنامې د لیکلو کار په غاړه واخیست . بل ځل چې زه راغلم هیواد مل اساسنامه تیاره کړې وه او د موسساتو په ډله کې چې موکوم نوموړنه انتخاب کړل په انتخاب کې زموږ معیار داو :

(۱) څینې مشران او ځوان افغان فرهنګیان چې اوس په خارج کې وو ، دروهی صاحب دوستان او علاقمندان وو ، لکه : محترمه معصومه عصمتی ، استاد رهنورد زریاب ، استاد واصف باختری ، ښاغلی زرین انځور او نور ....

(۲) هغه مشران فرهنګیان چې په پیښور کې اوسیدل ،دهغوی علمي

٤٠١ [illegible]
[illegible]

اروابناداستاد محمدصدیق روهي په ۱۳۵٦ش کال کې دپښتوټولنې دتاسیس دګلوبېنتمې
کالیزې دنمانځنې په مناسبت دپښتوټولنې له غړوسره

او ادبي مقام ته د احترام په اساس مو ددوی نومونه هم په موسسانو وکیکل (بیا مو ورسره خبرې هم کړې وې او مشورې موېې هم غوښتې وې).

(۳) هغه ښاغلي فرهنګیان او مشران چې زموږ له داعیې سره همنوا وو او زموږ کارېې ستایه.

دنومونو تر انتخاب وروسته ښاغلي هیوادمل دا اساسنامه ماته راکړه. چې پر افغان پوهانو یې وګرځوم دنهایي تصویب لپاره ددوی نظر وغواړم. که د تعدیل، اصلاح څه نظر لري همغه هم ترې واخلم او دمنلو په صورت کې اساسنامه پرې امضا کړم. د محمدصدیق روهي دفرهنګي ټولنې اساسنامه د ۱۳۷۷ ش کال زمري پر اته ویشتمه - چې دافغانستان د آزادۍ له ورځې سره سمه ده تسوید شوه.

ډیرو ښاغلیو اساسنامه ولوسته، تایید یې کړه او خپله امضا یې پرولګوله، ځینو هغه ښاغلیو چې یې موږ فرهنګي مقام ته د درناوي په خاطر د موسساتو په ډله کې نومونه داخل کړي وو، دا اساسنامه امضا نه کړه، موږ دهغوی د نظریو هم درناوی کوو، کوږ ودانی ورته وایو فرهنګي مقام یې اوس هم موږ ته دمننې وړ دی. تردې وروسته مو بیا دهغوی نومونه د موسسانو له ډلې وکښل (نن به دا اساسنامه د محمدصدیق روهي فرهنګي ټولنې د پرانیستونکې غونډې تاسو ښاغلیو ګډون کوونکیو ته هم وړاندې شي). وروسته ښاغلي هیواد مل د سرای نورنګ ځینو دوستانو او دغازي عجب خان نومیالي زوی ښاغلي نیک محمد غازي زوی ته هم خطونه راکړل، چې د ټولنې د کتابخانې لپاره کتابونه ترې راوړم او مرستې یې جلب کړم.

په همدې دوران کې مو د ټولنې لپاره نشان هم جوړ کړ ، ځینې مکتوبونه هم چاپ شول او ددې وار راورسید چې د ټولنه افتتاح شي او په رسمي ډول په کار پیل وکړي .

د همدغو هلو ځلو په نتیجه کې موږ په دې بریالي شوو ، چې د محمدصدیق روهي فرهنګي ټولنه نن د شمالي وزیرستان په میرانشاه کې افتتاح کړو .

زه په خپل وار له ټولو هغو ښاغلیو نه د زړه له کومي مننه کوم چې ددې ټولنې د جوړولو په کارونو کې یې له موږ سره مرسته کړې ، دې ټولنې کتابخانې ته یې مرستې برابرې کړې دي ، موږ به په همدې غونډه کې د ټولو هغو ښاغلیو نومونه یاد کړو ، چې یې له دې ټولنې او د ټولنې له کتابخانې سره مرسته کړې ده .

زه په پای کې یو ځل بیا تاسې ښاغلیو ته چې د افتتاح په دې غونډه کې مو اشتراک کړی ، د زړه له کومي مننه کوم .

په درناوی

رحمت الله خوستی

مشاعره :

دروهي په ياد

دسمندر دخون څپه راتله نوومې ژړل

دغم سيلۍ سره سره راتله نو ومې ژړل

زه يې په تول ژوند کې په مينه نازولې ومه

چه يې د تللو آوازه راتله نوومې ژړل

فکر مې نه وماد اوښکو پرې گمان کړی و

ديار په مخ سپينه خوله راتله نوومې ژړل

ما دنرگس ، لاله گلونه په صحرا نازول

چې برېوکۍ ورته سپيره راتله نوومې ژړل

ډيرې مې تم کړې دنازاوښکې دليمو تر پهلو

سا مې په ستوني ښخيده راتله نو ومې ژړل

نن مې صديق روهي ياد شوی دی خوواک مې نشته

له عزرائيل نه مې گيله راتله نو ومې ژړل

نن يې په سترگو کې د مينې ډيوې مې ښکاريدې

زما دزړه په دنیا شپه راتله نوومې ژړل
زمونږ دکور په سر وریځو طوفانونه راوړه
ږلی دلمر په ننداره را تله نوومې ژړل
لباسی اوښکومې له مخه غوښې تویې کړې
دځوانی مرګ وه ، جنازه راتله نوومې ژړل
نرم زړګي مې دی دچا په شان سخت دل خونه یم
چه دصدیق دمرګ قصه راتله نوومې ژړل
دژوندون راز موسره ونه وې بیلتون دلاسه
دروهی روح ته فرښته راتله نوومې ژړل
زه خوشاعریم دښکلا په باغ مې زړه بدیږي
چې دخزان سیلی کره راتله نوومې ژړل
د «مجاهد» نه مې یو لعل د پکتیاورک شوی
چې دومره لویه خساره راتله نوومې ژړل

۱۶-۱۵ /۷/ ۱٤۱۹ هـ ش

مجاهدالله منګل
دخوست داستقلال ادبی تولنې غړی

روهي صاحب ته !

په سترگو کې مې اوښکې له خفگانه ځي راځي
اروا ته د روهي مې څه له ځانه ځي راځي
دغم قاصد چې راشي دې سپیره مخ ته مې گوري
مایوسه رانه بېرته پرېشانه ځي راځي
دشمعې په رخسار دسوز ژړا ته چې نظر کړم
سوري زړه گې مې وینې له آرمانه ځي راځي
یادگار مې دصدیق « روهي » په شونډو کې لذیذ دی
دمینې عواطف مې تر آسمانه ځي راځي
نه شعر نه په نارو کې انعکاس کړي ځکه ژاړم
زړگي ته مې دا درد له کومې خوا ته ځي راځي
په زړه کې مې شرر دچاله غمه خاندي ژاړي

نوځکه سل کـــرتـه لـه هيــــجــــانـه ځي راځي

کـــه گل دی «روهی» گل دی دبلبلو پرې بلغـــاک دی

لـه دغــــې يې آواز تر کــــهکشـــــانـه ځي راځي

زړگی به مــې څــه صــبــر شي فــرياد بـه څنگه نه کړي

چـه تـل ورتـه يـادونـه لـه جـــــانـانـه ځي راځي

هرحـــرف يي ددعـــا پـه زرين تار دصــــديق هار دی

احــســـاس يي لـه خــوســتي شــمس الله جــانـه ځي راځي

١٤١٩/٧/١٥/١٦

شمس الله خوستی

چیرته لاړې

دمینې له محفل نه زما یاره چیرته لاړې
دځوانو امیدونو ستر سالاره چیرته لاړې
چمن درباندې شند شولو په کومه خوا یې تللی
رنځوره هره خوا ده له ګلزاره چیرته لاړې
دلوی آسمان پر مخ باندې تیارې دهجران راغلې
دستورو له جرګونه له مداره چیرته لاړې
نارې دیاقربان دې داتې مومشر نشته
نیمګړې مواتې دی یکه زاره چیرته لاړې
لیلا په ژړا سر ده چې پیزوان مې اوبو یوړو
لیلا نه دمحل په کومه لاره چیرته لاړې
پښتو دې انځور کړې داغیارو په آئینو وه
په سترګو مو تیارې لکه هنداره چیرته لاړې
روحې ستا په تصویر پسې دیرې دمړو ګورم
غمی وې را لویدلی ته له هاره چیرته لاړې
غمخور په ژړا سردی چې غمخور وزته پیدا کړې
پښتو ته دپښتو ستره غمخواره چیرته لاړې

فیض الله غمخور ١٤١٩/٧/١٦

پنجشنبه ٩،٥ بجه

اهدا دارواښاد صدیق روهي ارواته !

ستا په مزار ګیډۍ ګلونه

شمعې رڼا ته دي له ورایه پتنګان را تول دي
د مودو تږي دي رڼا ته عاشقان راتول دي
په تیاریکۍ دانتظار کې وو د تا رڼا ته
اوس دې قدم په قدم ځکه عالمان راتول دي
د ستا په مینه یې وعده ده تابه مړاوۍ نه کړي
د ستاد لارې لاروي محافظان راتول دي
په لاس دفکر دې تصویر د تصور جوړوم
دلر اوبر دا عارفان ستا په ارمان راتول دي
دهای او واخ په بدرګه لاس په دعا یو درته
په اوښکو لوندیې ګریوانونه افغانان راتول دي
ګیډۍ ، ګیډۍ ګلونه وړي ستا د مزار په لوري
د نریزوال په قلم ځکه بوراګان را تول دي

خان محمد نریزوال

۱۴۱۹/۷/۱۰ خوست

ستوري

ستوري دعشق مې ستا دميني له مدار وتې دی
په څه بانه دې مر ورخداينه كنار وتې دی

دوخت زاهدرانه دميو جام نسكور واړوه
ځكه دميني له كاكيو مې خمار وتې دی

ځي تر درباره ديزدان به مې جر گه داوښكو
پلی كاروان دحوصلو مې پدې لار وتې دی

هسې دارو مسيحا مكوه بې ياره زما
دورغيدو نه مې دزړه ناسور پرهار وتې دی

دعشق سرود مې وير وي دښكلي يار له ميني
راته مې غم بې اندازې شوله مقدار وتې دی

صبر مې زده نه دی ناصحه صبر وكړم څنگه
فراق ديار كې هر فرياد مې له اختيار وتې دی

زه به يې غواړم له سروشه دباگرامه څيني
دزړه كابل نه مې دميني ننگرهار وتې دی

عاصي منگل ستره ضايعه يې دپكتيا گڼمه
لوړ شخصيت صديق روهي مو له ديار وتې دی

عاصي منگل

۱۳/۷۷/۸/۱۳

دروهی مرگ

نن فلک بیا وړې یوه تانده ځواني
هغه نښتره او هغه مرانده ځواني
داهم عاشق دی ستا د مخ او ښایست
څکه په دار شوه اویزانده ځواني
د ځنکدن د نظر ماتې په وخت
زه به لوګی کړم ورته سپانده ځواني
څوک به یې او ښکی په قلم کړي پاکې
داد پښتو یوه ژړانده ځواني
له خلکو عمر په ځوانی تیر شوی
په مور تیر يږي یوه سانده ځوانی
«صدیق» د مرګ او ور کیدو چیرته وه
وه د پکتیا یوه ګویانده ځواني
د «روهی» غم به یې ایرې ایرې کړي
عارفه ستا دغه ځلانده ځوانی

عبدالمجید عارف

دلوی خدای په نامه

د پوهې ستوری

وریځې راغلې آسمانونه پړقیدل
په ژړا ژړا یې څاڅکي تویول
څه غمیزه غوندې ورځ وه توره شپه شوه
غم شریک شول آسمانونو هم ژړل
هغه لعل چې ډیر په زیار و موندل شوی
رانه ورک شو دفنا په لوی مزل
د پوهنې د آسمان ستوری را پریووت
بیا مشکل دی ددې ستوري را موندل
کړو قربان یې خپل فطري همت ملت ته
لاگامونه یې نور هم په وړاندې تلل
په تاسف سره چې مرگ دده میلمه شو
کنې نه و جوړ دده سره اجل

دعرفان په رفعت تللی تر فلکه

څوک به دکه کړي خلا ددې اتل

ده د پوهې شپیلی پو کړه په هرغوږ کې

کړو داستان یې دعلومو هرغزل

خاطرې یې په دنیا کې پاتې شوې

نه تنها ورانګې یې پاتې په کابل

پښتانه به شي سر لوړي تول همیمه

که یې کیښود دروهې په قدم پل

گل ولي شاه همیم متون وال

۱۳۷۷/۸/۱۳

هره خوايي لتموم

دنیا کښې رانه ورک شو په هر خوا يې لتموم
که دلته پیدا نشو په هوا يې لتموم

نسکور دنیک بختي زموږه ستوری دزهرا شو
دزړه جوهر مې غواړم په بقا يې لتموم

دخیال په تصور مې تول جهان ورپسي وغوښت
پیدا نشو اشنا سبا بیګاه يې لتموم

که خیال د تصور مې آن تر عرشه پورې لوړ دی
بیا قبر ته ورځمه په پکتیا يې لتموم

الهام که دي ماشوم زړه ته له غیبه څخه راشي
انجام يې رانه ورک دی ابتدا يې لتموم

مزار ته يې ولاړ یم له غیر ته کله ځاړم
په ډیره حوصله او په دعا يې لتموم

ګلاورخان څخه ورک شوی چې صدیق روهي دی
بدن يې خاورو لاندې کړو اهداء يې لتموم

ګلاورخان

دانگار په گوتو

خدایه! کړې څانګې یې سمسورې د سینګار په ګوتو
ماله یې اغزي وو رالیږلي دربار په ګوتو

دژوند په للمه کروندې مې دامید تېرې دي
نیسم لامنی دباران دانتظار په ګوتو

دزړه آسمان مې دی مخ پټ په زرین شال دستورو
چیرې که لرې ترې پالو شو دسهار په ګوتو

مړاوي هجران شو مستانه ورته شراب شو
ماوه دزهرو جام ورکړی داغیار په ګوتو

همکارې سترګو یې داوښکو پرې ویالې راوستې
وم له ګریوانه یې نیولی دانګار په ګوتو

زما نوبت چې پرې راتنه دمیوو بوی نه وکې
جامونه ورغلل دداسې یو خمار په ګوتو

چې یې تېوس دځان کاوه دبختی دننه
خاورې همای وو چا پلورلی دبازار په ګوتو

طوطاخان همای

نادرشاه کوټ

۱۹۹۸/۱۱/۱

غزل

لکه ماشوم چې پر وړو وړو خبرو راځي
داسې دې مینه په خوړلت او په شکرو راځي
داستا غمونه یودوه نه دي په لښکرو راځي
دزړه انګړ ته په نڅا او په سندرو راځي
په اننګو دې سپینې سپینې ځلیدونکې خولې
زما ګمان پرې نن دسپینو مرغلرو راځي
سترګې دې دواړه جانانه اف دخدای دپاره
په خدای چې ماته دېره ویره له بمبرو راځي
دښکلو مینه مې په زړه او په لیمو کې اوسي
دولت په لاس کې ، همیشه دبختورو راځي
لکه مجنون په غرولو سترګو نه وینې څوک
په محبت کې داسې حال به سترګورو راځي
د محبت زیرې رنځورې لکه زیړه ګله
ښه ده چې سود دې په درونه په دمګرو راځي
کجل په لاس خوا او شاګورې آئینه لټوي
کله چې وخت یې دپختن بیا دګورګورو راځي
را به وری بیا د مستو مستو غزلونو تحفې
بیا بیقرار ښکلي محفل ته دملګرو راځي

نیک ولی بیقرار علی خیل

غزل

داغ مې د زړګي که د ښودونه دی
راز د محبت د پټېدونه دی
مکوه حیرت زما په بژه ګریوان
تالا سم لیدلی پر شلیدونه دی
څه ګیله به وکړم له ترخو د عشق
خوندیې را معلوم چې د خوږونه دی
ځم د لیونو وطن ته کډه وړم
دا وطن، وطن د لیونو نه دی
ځار دې د پیزوان د سرو غمیو شم
څوک وایي چې نمر پر ځلیدونه دی
پرې یې پرده چې تول چمن پرې ښکلی وي
ګله هر یو ګل د پرېکیدونه دی
هره ورځ وعده د راتلو هیره کړې
دغه یو عادت د پښتنو نه دی
یوزه بیقرار یم چې یې وړم ګنې
مینې یو نیم غم خو دې دوړو نه دی

بیقرار علي خیل

غزل

خوږې خوږې نغمې يې له ستاره تښتېدلې
دږېې درياب څخه بې واره تښتېدلې

دشوندو په ګلونو مې ورمې دخزان راغلې
ماشومې پټېپتانې يې له ماره تښتېدلې

دغاړې سور اميل مې چادانه دانه دی کړی
دانې دمرغلرو مې له هاره تښتېدلې

سپورمې دخوارلسمه مې په ګوتو پټوله
دويرې واره ستورې له مداره تښتېدلې

دمخ په آئينو کې تصوير ديار ليده شو
مړې اوښکې مې دسترګو نه په داره تښتېدلې

اشنا څومره دې ستړی کړم چې هيڅ نه معلومېږې
دې ستړې لاروې نه ، لکه لاره تښتېدلې

ګومان کول مرام دی چې په کومه خوابه درومې
دا اوښه ياغې شوې له مهاره تښتېدلې

دحسن سورنګين چې رانه سره ښامار ولجه کړ
بلبلې په رنادې له ګلزاره تښتېدلې

يوازې په تاخه کړمه له تانه به څه جوړ کړم
غمخور وطن کې پروت دی خو غمخواره تښتېدلې

فيض الله غمخور

١٤١٩/٧/١٠

رانه ولاړي

ته دعمر په انجام کې چيرې بل چيرې مهمان وې رانه ولاړي
ته ډير لرې په آسمان وې رانه ولاړي

مست بلبل د خوست گلشن وې تل تر تله په چغار وې
مست بلبل تل غزل خوان وې رانه ولاړي

دافغان ويار افتخار يې د پښتون د پگړۍ گل يې
د پښتون تبر ارمان وې رانه ولاړي

ستا بيلتون او فراق موږه په رښتيا زغملى نشو
ته هر چا وته ډير گران وې رانه ولاړي

په بيلتون دي موږه ډيرې اوښکې توى کړې
لامو ياد په هر زمان وې رانه لاړې

زه چې څه وايم په خيال کې هسې ښکارې چې دې وينم
ته زما دزړه آرمان وې رانه ولاړي

ستا علميت او انسانيت ته ولسونه په گونډو دي
بل مثال د هر زمان وې رانه ولاړي

ستر عالم او مفکر وې ته روښانه مستقبل وې
روشن فکره او پوه ځوان وې رانه ولاړي

ستا يا دونه يادښتونه به زما دژوند مسير وي
لا په چوپه خوله گويان وې ، راته ولاړي

ستا عزت او احترام ته دا قلم وینم حیا کړي
ته هم دا سې قدردان وې رانه ولاړې

ته ژوندی یې تل یادیږې د پوهانو انجمن کې
ته روڼ ستوري د جهان وې رانه ولاړې

د پوهانو په ټولی کې ستاسې یاد پکې مدام وي
پدې یاد دې جاویدان وې رانه ولاړې

دا ګلشن دې مړاوی نه وي د څوانانو په چغار کې
ته وریاد په هر مکان وې رانه ولاړې

موږ ه ویاړ په تاروهی کړو ته مشعل وې د پوهانو
د هر کور کهول مهمان وې رانه ولاړې

سرې غوټۍ ګلان شي مړاوي دا د دهر تقاضا ده
دا ګیلې مې د خزان وې رانه ولاړې

د بهار ګلان رژیږي په بې وخته توفانو کې
د غه پیښې دیزدان وې رانه ولاړې

زه د روح خوشحاله غواړم لا دې هسې درناوی کړم
لا په یاد به مې هر آن وې را نه ولاړې

زه شاګرد ې په دعا کې د فردوس په تمنا یم
ته ادیب لوی قهرمان وې رانه ولاړې

شاکرالله

غزل

داسې مې اوښکې دبڼو په هر يو تار رپيږي
لکه جنډې د شهيدانو په مزار رپيږي
ساقيه ! ستاد ژوند بخښونکو سرو پيالو په خاطر
توبې مې ګوره دمنصور غوندې په دار رپيږي
زړګيه ! خدای خبر چې بچ شې قهريدلی ښکاري
په انګوټې هر يو تار لکه د مار رپيږي
ستا دخمارو سترګو څار شم خماري يې کړمه
نشه نشه يمه روان پښې مې په لار رپيږي
ستاد خولګۍ نه به شيريني څنګه غلا وکړمه
که ته او ده يې سور پيزوان دې چوکيدار رپيږي
راشه لږ واوره دغم ډکې سوې سوې نغمې
نن مې له غر يوه په لاسونو کې ستار رپيږي
په تار دزلفو يې ګنډه دطبيبانو نه دی
د تا دحسن له خنجره مې پرهار رپيږي
دا په خندا کې ماته ماته شي په خيال کړه شي
که په شمال باندې دکلي دنګ چنار رپيږي

رحمت ګل رحمت ځدراڼ

غزل

دې وې لاس پورته که چې تاته به ښیرې کومه
ماوې چې کړه یې زه به لوی خدای ته اسرې کومه.

ماوې چې کړه یې چې دې دزړه غواړې هغسې وکړه
دې وې په تابه دښادۍ ورځې ترخې کومه

ماوې چې ته زما دژوند یوه اسره غوندې یې
دې وې چې ستا دا آرمانونه به ایرې کومه

ماوې چې څوک خو دیارانو سره داسې نه کړي
دې وې چې زه تل تر مطلبه یارانې کومه

ماوې چې گوره بیا به ټول خلک په مور خندیږي
دې وې چې خاندي دې زه گل یمه نخرې کومه

ماوې چې اوف څه په اغزنه برستن پر یوټمه
دې وې چې څه گمان دې که چې به مزې کومه

ماوې چې پورته مې په دار که هیڅ پروانه لري
ورځ دقیامت کې به الله ته عریضې کومه

ډیرې خفه کړم بینوا ترینه راغلی یمه
دیار دظلم به زه څه درته قصې کومه

مامجاهد الله تې وې چې څه لاس دې خلاص
دستا زړگی به په نخرو نازونو پرې کومه

مجاهد الله منگل

مړاوې غانګې

پوره یو کال دوصال که ساعت تیر شي
یوه لحظه دانتظار تیرېږي نه
غوټۍ وچې شوې هم غانګې مړاوې ښکاري
هیڅ درحم پرې باران وریږي نه
ترهغې خوېې دیدار کولای نشم
څو چې مړه له هدیرو پاڅیږي نه
واوره دا چې سکندر په جهان جوړوم
ستا له ذکره مې خیالات بدلیږي نه
زه ساعد به درته دوې خبرې وکړم
که خاطرې په ګیلو بدیږي نه

ساعد

۱٤۱۹/۷/۱۵

غزل

هرڅوک چه نادان یې داسې وخت به وي هوښیار به شي
باغ د امیدونو به مې ګل شي شین بهار به شي

زه دې یو عاشق و م ښکلیه تا ته مبارک ښایست
ډیر که ښایسته شې د عاشق داوړو بار به شي

ته به یې ځاروان شې د خپل درد مهار به د رکړمه
جار دې شمه عشقه لا روی به مې شي لار به شي

داسې وخت به راشي چې د ې غم په زړه کې غوټه شي
پروت به په قرآن وې خو دیار په انتظار به شي

خط چې یې په مخ باندې پخیږي د شنه خال په لمر
وخت لا ورته پاتې دی زګیروی به شي پرهار به شي

هسې به ځان سپک کړې ته زما د څوانۍ برخه یې
وابه وړې را وابه وړې عزیزه به شې اغیار به شي

راشه چې د مینې عمارت آسمان ته پورته کړو
زه به دې مزدور شمه راځه ښکلیه معمار به شي

ځنګه لکه ماچې يې ليدلی دجمعې په شپه

داسې دې که ووينې پېشوا دهربازار به شې

ماته چې را درومئ په رقيب لاسونه واچوئ

پوه يم هسی نازکړې خوزما له زړه آزار به شې

نن که رانه لاړو دسبا وعدې ته صبر کړه

مه درومه زګيرو يه دوصال په وخت په کار به شې

يوازې يو جلال که وای خو ستا لره به نه راتلو

نورجهان که وګورې له دې ليونی جار به شې

جلال خپلواک

دخوست داستقلال ادبی ټولنې غړی

شاعران

نن چې راغلي له هر ځایه افغاني شاعران
د خپل ولس غمو اخیستي لیوني شاعران

نن چې را دروميي له هر خوانه ډلې ډلې راځي
څومره ښه ښکاري د شنه خوست د غه زلمي شاعران

لکه سپیره ژمي کې ګل شي دا نرګس بوټي کې
داسې ښه ښکاري دې محفل کې اوسني شاعران

څوک به منګل څوک به ځدراڼ څوک به تني ښکاریږي
زیات پکې ناست دي لیدل کیږي هم خوستي شاعران

قلمه نوکې نه د پاتې نشي ولیکه غلجي او ځاځي
دلته اوسیږي د ننګو غرو کې غرني شاعران

زموږ ټوله یې کړه نیمګړې شو د نیمګړې پاتې
خدای دې هم راولي هیواد ته پردیسي شاعران

نن چې موږ د غلته اوسیږو لا ژوندي پاتې یو
له یاده مه باسئ جهاد کې قرباني شاعران

چې دې ګران ملک لپاره کړې خدمت کوي به یې تل
نه به ترسیږي دلته شته هم جهادي شاعران

د ټولنې افتتاح

زموږ د مېړه احساس د ژوندا و د بقا په خاطر
ډېر ژر را ټول شول مېرانشاه کې قلمي اديبان
نن اندازه د خوشحالۍ معلومولی نه شم
چې سره يو شول خوستي کور کې لراو بر فرهنګيان
قلم هر چا وراتلو ته ښه راغلاست ووايه
چې دي راغلي له هر ځايه پښتاني عالمان
زه ګران خوشحال يم نن الله (ج) ته شکر باسم
چه سره ومولېدل ورک ورک افغانی اديبان
موږ يو راغلي دې ټولنې افتتاح لپاره
سره يو وه سره يو شول آيا غي شاعران

ګلاور خان ګران
١٣٧٧/٨/١٤
مېرانشاه شنه خوره

د آشنا په سوچونو کې

ښکلي جانان په میخانو کې ګرځي
د رقیبانو په کوڅو کې ګرځي
بیا لیونی به خپل مخ پسې شي
چه د اغیارو په پنجو کې ګرځي
د چاچې مینه شي خوره رګو کې
بیا د آشنا سره سوچو کې ګرځي
ته یې له حاله څه خبریې شیخه
پتنګان تل په سرولمبو کې ګرځي
عاشق د مینې بل روزګار نه لري
تل د بلبلو په نغمو کې ګرځي
حاجت یې کله شته کفن غسل ته
روحې پښتو سره جنتو کې ګرځي
زه ګلاور له خدایه مینه غواړم
مینه زما تل په لیمو کې ګرځي

ګلاورګران

۱۳۷۷/۸/۸

مات کچکول

لیلا په بله لاره او پېزوان په بله لاړ
خدایه(ج) فرشته وه که انسان په بله لاړ

ما خو د پښتو په مات کچکول پترې وهل
دلته په پښتو مین جانان په بله لاړ

خدایه (ج) راته یې کړه په سروو ینو خبره
ګل مور ژیدلی دی باران په بله لاړ

یا د د خپل احساس یې د پښتو غیږې ته ورکړ
مل دښاپیریو شو ، سلطان په بله لاړ

چارانه وژلې زمزمې دیکه زاردي
پاتې مو تپه شوه یا قربان په بله لاړ

داغونه چاور کړي و پښتو ته په کینه کې
راتیر چه پرې لاسونه کړل لقمان په بله لاړ

زما دستر ګو اوښکو قافله یې بدرګه شوه
«روهی» سره دستورو لوی کاروان په بله لاړ

نن داسې شو کیدلای «نورانی» د چا په ویریې
تېښی دي مرورې که ګریوان په بله لاړ

نورشاه نورانی

۱۳۷۷/۸/۱۳ هـ ش

وری

چیرته به وي خدای خبر ؟ شپونکی راځه ورکه ده
شپون یم رمه پیایمه شپیلی راځه ورکه ده

ما چې دزړګي په باغیچه کې لوبوله تل
شپه ورځ پسې ګرځم هغه وری راځه ورکه ده

ځم به که هرڅو دکوه قاف لارې دشوارې وي
ګونډې په لاس راشي ښاپیری راځه ورکه ده

خدای ته ګوره مخ ته دوریځو پلومه نیسه
کتمه متمه ستا غونډې سپوږمی راځه ورکه ده

شرنګ ورکړه باهوته شین خالی په څه پلمه باندې
تاته یم راغلې څو کیږدی راځه ورکه ده

بیا مې دزړګي پر میوند برید غمونو کړی دی
غږد ټپې نشته ملالی راځه ورکه ده

داچې سر وهلی بروهلی پسې ګرځمه
ګرم نه یم رحمته ! لیونی راځه ورکه ده

رحمت محمد ران میرانشاه

دمحمد صدیق روهي دفرهنګي ټولنې

ترافتتاح وروسته

دمحمد صدیق روهي دفرهنګي ټولنې له افتتاح وروسته دافتتاح دورځې یو ګزارش ښاغي عبدالکریم پتنګ او بل ښاغلی رحمت الله خوستي تهیه کړی و .

دښاغلي خوستي دګزارش خلاصه ، دوحدت او سهار په ورځپانو کې او همداراز دافغانستان د اطلاعاتي مرکز په نشراتي ارګان ، افغانستان نومې مجلې د ۱۳۷۷ ش کال دجدي ګڼه او دمزدور اخبار د ۱۳۷۷ ش کال په ٦ ګڼه کې خپور شو .

دښاغلي پتنګ ګزارش له څه سمونو سره دهیلی مجلې د ۱۳۷۷ ش کال په څلورمه ګڼه کې خپور شو او هم د آزاد افغانستان دمجلې په دویمه ګڼه (د ۱۳۷۷ ش کال دلیندۍ) کې ترې استفاده وشوه .

(دښاغلي پتنګ ګزارش په دې ليکنې پسې جوخت په همدې مجموعه کې لوستی شئ.)

د ټولنې دافتتاح او جوړېدو يو لنډ ګزارش زلمي هيواد مل د B.B.C د پښتو خپرونې خبريال ښاغلي شهنواز جانباز ته ورکړ چې د B.B.C د پښتو خپرونې د پيلوځې په ادبي پروګرام کې خپور شو.

د غه راز د غونډې تر افتتاح وروسته د ښاغلي رحمت الله خوستی په مشرۍ د ټولنې يو هيئت کوټې ته لاړ.

په کوټه کې له افغانانو سره بيره د کوټې پوهنتون له استاد پروفيسور سيال کاکړ. د کوټې د پښتو اکاډمې له مشر او ځينو غړيو، د پښتو- نخوا عوامي پارټي له مشر ښاغلي محمود خان اڅکزي او ددې ګوند له ځينو نورو غړيو، د پښتو سنټر له سکرتر ښاغلي معصوم کاسي او د پښتو- نخوا د قومي پارټۍ دبلوچستان څانګې له منشي ښاغلي عزيز الله ماما ايډوکيټ سره خبرې وکړې. هيئت په دې سفر کې د ټولنې د کتابخانې لپاره مرستې جلب کړې او د غو ښاغليو د ټولنې کتابخانې ته کتابونه ورکړل:

- د کوټې پوهنتون استاد پروفيسور سيال کاکړ؛

- د کوټې پښتو اکاډمۍ مشر ښاغلي يوسف منصور د اکاډمۍ د ټولو نشراتو يوه يوه نسخه.

- د عزيزالله ماما (ايډوکيټ) د خپلې پخوانۍ مرستې ترڅنګه ۲۲ جلده نور کتابونه.

- حمدالله صحاف کندهاری ۴۰ جلده کتابونه .

د ټولنې د کتابخانې لپاره په پېښور کې اوس هم مرستې جاري دي او تر اوسه ځينې ښاغلي له ټولنې سره مرسته کوي ، لکه :

- داستاد محمد صديق پسرلي کورنۍ په تېره ګران اسدالله غضنفر د مجلو او کتابونو مرسته ؛

- د سهار دور ځپاڼې خبريال ښاغلي سردار خان سيرت ۳۲ ټوکه کتابونه او مجلې ؛

- د ښاغلي جاويد کوټوال په معرفت د امام بخاری پوهنتون . د قرآن کريم پښتو ترجمه او تفسير ؛ د فاتحې د سورې ترجمه او تفسير او نور ۲۲ جلده ديني مجلې او کتابونه .

- پوهنمل بريالی باجوړی او ښاغلی احمد تکل د B.B.C د تعليمي پروګرام د نوي کور او نوي ژوند مجلې ، د ماشومانو لپاره چاپ شوي او ځينې نور کتابونه .

- د قصه خوانی بازار پېښور خوشنويس ښاغلی اسرار احمد مجلې او کتابونه .

- دوکتور فرېد بزګر ، شل جلده ، مجلې ، کتابګی ، کتابونه او پامفليټونه ،

- ښاغلی عبدالمتين اندخويي دوه جلده کتابونه .

- زلمی هيواد مل تر افتتاح د د مخه وخت د کتابو او مجلو له مرستې سربېره تر افتتاح وروسته تر سلو زيات کتابونه او همداراز په لسګونو

مجلې کتابخانې ته ورکړې ، دده مرستی مدا ومې دي ، هره میاشت او په پنځلسو ورځو کې داستاد روهي دفرهنگی ټولنې کتابخانې ته کتابونه ټولوي او ښاغلی خوستی ته یی سپاري .

همدا ډول د ټولنې تر افتتاح وروسته ، د محمد صدیق روهي دفرهنگي ټولنې دجوړېدو اود کارپیل کولو په مناسبت دمبارکۍ پیغامونه او لیکنې هم موږ ته رارسیدلې چې د ټولنې دافتتاح دورځې تر گزارش وروسته په همدې مجموعه په پرله پسې ډول خپرېږي .

موږ له دغو ښاغلیو مرسته کوونکیو او د مبارکۍ د پیغامونو او لیکنو رالیږونکیو څخه زړه له کومې مننه کوو ، کور ودانی ورته وایو او په افغانی اصطلاح : زمن ، غنم یې ډیر .

عبدالکریم پتنګ

دمحمد صدیق روهی دفرهنګی ټولنې

د پرانیستلو دغونډې ګزارش

د ۱۳۷۷هـ- ش کال دعقرب په څوارلسمه نیټه چې د ۱۹۹۸ کال دنومبر له پنځمې نیټې سره سمون خوري د ارواښاد کاندیداکادمیسین استاد محمد صدیق روهی فرهنګی ټولنه په میرانشاه کې دمحترم رحمت الله خوستی په کور کې رسماً افتتاح شوه ، دافتتاح پدې غونډه کې عالمانو ، ادیبانو ، پوهانو ، شاعرانو ، قومی مشرانو او نورو وزیاتو مینه والو ګډون کړی و .

غونډه دمازیګر په څلورو بجو دقرآنکریم دځو مبارکو آیتونو په تلاوت پیل شوه ، ورپسې دمرحوم استاد محمد صدیق روهی لنډه پیژندنه دمجلس حاضرینو ته درحمت الله خوستی له خوا واورول شوه .د غه راز ښاغلی رحمت الله خوستی داستاد روهی دفرهنګی ټولنې دجوړیدو جریان هم حاضرینو ته وواېه . وروسته دغونډې ګډونکوونکیو کې ځینو ښاغلیو خپلې ویناوې وکړې .یوه جالبه خبره چې دیاد وړ یې لازمې دي.

هغه داده چې دروهی صاحب دکوچنی والي دابتدایې دورې دښوونځې

ملګري ښاغلی لال مدين او محترم غازي بت خان چې يو وخت
د خوست د پوهنی مدير و، د روهی صاحب د خواريو ، بيکسی ، يتيمی او
ورسره ليا قت او ځيرکی د يرې په زړه پورې او جالبې کيسې وکړې. په
ربښتيا هم چې دغه کيسې حاضرينو ته ډيرې په زړه پورې او جالبې وې او
ښاغلی لال مدين به چې کله د روهی صاحب د کوچنيوالی کيسې کولې نو د
کيسو او خبرو په جريان کې به يې ستونی ډک شو . له سترګو نه به يې اوښکی
ښکی ويهيدې ، حاضرين يې متاثره او د روهی صاحب ډير دوستان يې هم
وژړول. وروسته د دې ټولنې اساسنامه کور به ښاغلی خوستی له خوا و
لوستل شوه او د افتتاح د غونډې ګډون کوونکيو تصويب کړه .

همدا ډول د مرحوم محمد صديق روهی فرهنګي ټولنې د افتتاح غونډې
ته د اروا ښاد استاد روهی د کورنۍ په نماينده ګۍ د آزاد افغانستان د اخبار
چلوونکی سرمحقق زلمی هيواد مل پيغام و او رول شو . وروسته د طالبانو
په نماينده ګی د خوست د اطلاعاتو او کلتور رياست مرستيال خان محمد
نريزوال او د خوست د اطلاعاتو کلتور د رياست ، د خوست د استقلال ادبی
ټولنې او هم د ميرانشاه د وحدت پښتو ادبی ټولنی او نور پيغامونه
حاضرينو ته واورول شول. وروسته له پيغامونو د ماښام د لمانځه لپاره وقفه
اعلان کړل شوه ، د ماښام تر لمانځه وروسته د صديق روهی فرهنګی ټولنې
کتابتون پرانيستل شو . پدی کتابتون کې څه کم وزيات شپږ سوه جلده
کتابونه او مجلی په اوسپنيزه الماری کې ځای په ځای شوي دي. د دې
کتابتون په هکله بيا هم ښاغلی خوستی لنډ معلومات ورکړل او له هغو

دوستانو څخه یې مننه وکړه چې یې د ټولنې له کتابتون سره د کتابونو او هم له ټولنې سره مرستې کړې دي، هغه کسان چې یې مرستې کړې دي دغه لاندې ښاغلي دي:

(۱) دنشنل عوامی پارټۍ رهبر ښاغلی خان عبدالولي خان ۱۳ ټوکه کتابونه.

(۲) د پښتو نخوا پارټۍ مشر، خان لالا محمد افضل خان، نغدې روپۍ او درې کتابونه.

(۳) د پښتو نخوا قومي پارټۍ مشر محمد لطيف اپريدی نغدې روپۍ.

(٤) د پښتونخوا قومی پارټۍ د بلوچستان د څانګې مشر عزيز الله ماما (ايډوکيټ) ٤٤ کتابونه او نغدې روپۍ.

(۵) د پېښور پوهنتون د پښتو اکادمي مشر دوکتور راج وليشاه خټک ٦۵ جلده کتابونه.

(٦) دافغانستان د مطالعاتو مرکز ۳۵ جلده کتابونه.

(۷) دافغانستان اطلاعاتی مرکز (شهيد استاذ مجروح تاسيس کړی) دافغانستان مجلې ٤۵ ټوکه او خپل خپاره کړي کتابونه ۵ ټوکه.

(۸) ددانش کتابتون خاوند ښاغلی اسدالله ساپی ۱۸ ټوکه کتابونه.

(۹) ښاغلی نيک محمد غازی زوی نغدې روپۍ.

(۱۰) عبدالکريم پتنګ نغدې روپۍ.

(۱۱) دسرای نورنګ (ضلع مروت) د پښتو ادبې جرګې مشر

پروفیسور محمد قاسم محمود ۱۵ جلده کتابونه .

(۱۲) دخلیل ولسي ادبي جرگې مشر سید صابر شاه صابر ۱۲ ټوکه کتابونه .

(۱۳) ښاغلی لیکوال او محقق حبیب الله رفیع ۳۰ جلده کتابونه .

(۱٤) ښاغلیو حسین فخري ، حاجی غلام فاروق چشتی او همیش خلیل هم څه کتابونه ورکړي دي .

(۱۵) سرمحقق زلمی هیواد مل تر سلو زیات کتابونه .

(۱٦) افغانی هنر مندانو منګل او نغمې د کتابونو د خوندي ساتلو لپاره یوه وسپنیزه الماری او ۲۵ جلده کتابونه .

(۱۷) ښاغلیو : پیر محمد کاروان ، پوهنمل بریالی باجوړی ، اسرار محمد خوش نویس د کتابونو او مجلو مرستې کړې دي .

(۱۸) ښاغلی نادم ختک (سرای نورنګ) ۸ جلده کتابونه .

د کتابتون له لیدو نه وروسته مشاعره پیل شوه، په مشاعره کې د خوست د استقلال ادبی ټولنی ، د میرانشاه د وحدت پښتو ادبی ټولنی شاعرانو او نورو محلی شاعرانو خپل شعرونه ولوستل چې د حاضرینو د لو لو په ښودلو بدرګه شول . د مشاعری په جریان کې « راشه زما و یر او ماتم ته غوږ شه » په نامه د ښاغلی انور شعری مجموعه چې د محمد صدیق روهی فرهنګی ټولنی له خوا په همدې مناسبت چاپ او خپره شوې وه په حاضرینو وویشل شوه . غونډې د شپې تر نه بجو پورې دوام وکړ . د غونډې په پای کې بیا هم ښاغلی رحمت الله خوستی له راغلو میلمنو

-چې يې د محمدصديق روهي فرهنګي تولنې په افتتاحيه غونډه کې ګډون کړی وَمننه وکړه. همدا ډول له هغو دوستانو څخه چې يې له دې تولنې سره مادي او معنوي مرستې کړې وې دزړه له کومې مننه وشوه.

له ښاغلی زلمی هيوادمل څخه زياته مننه وشوه چې له دې تولنې سره يې هر ډول مادي او معنوي مرستې کړيدي. دغونډې ټول جريان په ويډيو کست کې ثبت کړل شو.

پرتو نادری

پیام تبریک وشادباش

پایه گذاری نخستین انجمنهای ادبی در افغانستان به سال ۱۳۱۰ خورشیدی بر میگردد .

این زمانیست که گروهی از روشنفکران و فرهنگیان هرات نهادی را زیر نام انجمن ادبی هرات پایه گذاری کردند ، با این حال این انجمن از سوی حکومت ها پس از آن به رسمیت شناخته شد که در همین سال انجمن ادبی کابل به وسیلهء محمد نادر خان ، رسماً در شهر کابل گشایش یافت .

بعداً در دههء شصت خورشیدی و خاصتاً در پنج سال اخیر آن شمار ی از کانونها وانجمن های ادبی در شهر کابل اساس گذاشته شدند . ازاین نقطهء نظر دههء شصت را میتوان دههء انجمنها و کانون های ادبی گفت .

دراین دهه بود که کانون حکیم ناصر خسرو بلخی ، کانون دوستداران مولانا جلال الدین محمد بلخی ، انجمن فرهنگی خوشحال ، کانون حکیم سنایی غزنه یی ،_کانون فرهنگی هرات باستان ، انجمن فرهنگی سید جمال الدین افغان و انجمن

فرهنگی امیرعلی شیر نوایی یکی پی دیگری به وجود آمدند .

این کانونها و انجمنها عمدتاً نتیجهء کوششهای آن عده فرهنگیان بودند که میخواستند جدا از روشهای فرهنگی دولت به کار مستقلانهء فرهنگی بپردازند .

بااین حال در ارتباط به پیدایی این نهاد های فرهنگی که با سرعت یکی پی دیگری ایجاد میشدند ، در میان قشر روشنفکر و فرهنگی دیگر اندیش افغانستان نظرات و دیدگاههای همگونی وجود نداشتند . شماری بدین باور بودند که دولت از آن جهت زمینهء پایه گذاری چنین نهاد هایی را آماده ساخته است ،تا بتواند در میان فرهنگیان کشور چند دسته گیی را ایجاد کند .

شاید مسأله به همین ساده گی نبوده باشد ، برای آن که این انجمنها در سالهای فعالیت خویش در شهر کابل هر کدام به نوعی به یك هستهء مقاومت ادبی در برابر دولت بدل شده بودند .

چنان که اگر امروز بخواهیم نماینده گان ادبیات مقاومت در داخل کشور را سراغ گیریم نهایتاً به نامهایی خواهیم رسید که به نحوی از انها با این انجمنها در پیوند بوده اند .

داوریها به هر گونه یی که بوده باشند ؛ مگر این کانونها و انجمنهای ادبی خود نخستین تخمه های سبز کار مشترك و مستقلانهٔ فرهنگی در میان فرهنگیان کشور بودند که برزمینهء تاریخ ادبیات معاصر کشور افشانده شدند .

درسال ۱۳۷۰ خورشیدی قرار براین بود تا این انجمنها یك شورای مشترك فرهنگی را به وجود آورند آنها در قدم نخست

میخواستند تا مشترکاً سالنامه یی را انتشار دهند ؛ اما تا هنوز گفتگو ها و تلاشها به سامان نرسیده بود که دکتور نجیب الله به سازمان ملل متحد پناهنده شد و چند روز بعد سرو کلهء مجاهدین در کابل پدیدار گشت .

با آغاز جنگهای تنظیمی در کابل بر زنده گینامهء فرهنگی این کانونها نقطهء فرجام گذاشته شد .

ازاین میان کانون حکیم ناصر خسرو بلخی وا نجمن فرهنگی امیر علی شیر نوایی بعداً فعالیت خود را در شهر های پلخمری و مزار شریف از سرگرفتند . اما پس از غلبهء طالبان بر صفحات شمال کشور در تابستان سال گذشته ، این دوکانون فرهنگی نیز به تاریخ پیوستند. با دریغ که در سالهای اخیر از افغانستان کمتر خبر های خوشی به گوش . جهانیان میرسد . به اثر دودهه جنگ نه تنها چند میلیون انسان کشور آواره شده است ، بلکه چنین به نظر می آید که بخش قابل توجهی فرهنگ ، ادبیات و معنویت افغانستان نیز مجبور به آواره گی گردیده است .

امروزه بسیاری از چیزهای مربوط به حیات فرهنگی افغانستان را باید در بیرون کشور جستجو کرد .

ادبیات بیرون مرزی ، هنر بیرون مرزی ، سینمای بیرون مرزی ، موسیقی بیرون مرزی . ما چنین عباراتی را در گذشته ها نداشتیم ولی امروزه هر چیزی که دراین زمینه ها داریم با دریغ که باید در بیرون مرزها جستجو کنیم ، هم اکنون در داخل کشور جز برهوت سوزان چیز دیگری باقی نمانده است .

درختان پربار فرهنگ و نونهالان شگوفه بستهء شعر و ادبیات افغانستان از زمین اصلی آن کنده شده اند .

آیا این درختان میتوانند در زمین بیگانه وآب وهوای بیگانه بازهم آن میوه یی را به بار آورند که ذایقهء فرهنگ افغانی به آن نیاز دارد . حد اقل چنین انتظاری را باید داشت، شاید درهوای چنین انتظاری است که فرهنگیان آوارهء افغان درکشور های میزبان و از جمله در پاکستان جهت حفظ هویت فرهنگ افغانستان انجمنها وکانونهایی را به وجود آورده اند. هر چند این کانونها بیشتر ینه در جهت فرهنگ وادبیات زبان پشتو کار میکنند ، ولی انتظار میرود تا یك چنین نهاد هایی در جهت فرهنگ و ادبیات زبان فارسی، دری و دیگر زبانها افغانستان نیز به وجود آیند . تا فرهنگ وادبیات افغانستان درکلیت خویش مجال پویایی و بالنده گی پیدا کند.

هم اکنون این کانونها وانجمنهای ادبی درکشور پاکستان به وسیلهء فرهنگیان پناهندهء افغان پایه گذاری شده اند .

۱ - داحمد شاه ابدالی ادبی کانون ، در شهر کویته به سال۱۹۹۳ .

۲ - افغان ادبی بهیر در شهر پشاور به سال ۱۹۹٤.

۳ - دننگرهار فرهنگی ټولنه به سال ۱۹۹۵.

٤ - انجمن فرهنگی آخند موسای بتی کوتی ننگرهاری به سال ۱۹۹۷.

۵ - آریانا ادبی ټولنه در شهر کراچی ۱۹۹۷.

٦ - دسیلاب صافی ادبی ټولنه در شهر پشاور ۱۹۹۸.

۷ - افغان فرهنگی ټولنه در شهر پشاور ۱۹۹۸.

شاید بسبار از واقعیت به دور نباشد که گفته شود پایه گذاری چنین کانونهای فرهنگی در بیرون کشور به نوعی ادامهء همان تجربه های کانونها وانجمنهای فرهنگی ، ادبی

دهه‌ء شصت است .

به همینگونه پایه گذاری (دصدیق روهی فرهنگی ټولنه) به سال ۱۹۹۸ و اما این بار نه در بیرون کشور، بلکه در داخل کشور در شهر خوست در زاد گاه او . من باری از زبان نویسنده‌ء گرامی مرحوم صدیق روهی درمحفلی شنیدم که در سوگ یکی از شخصیتهای فرهنگی افغانستان میگفت :

زنده گی اندیشه گران ، آفرینش گران عرصه‌ء هنر و ادبیات در دو نطقه خلاصه نمیگردد ، بلکه زنده گی آنها یك نقطه دارد وآن نقطه‌ء آغاز است .

زنده گی آنان ، نقطه‌ء فرجام را که مرگ باشد نمیشناسد . آنها به دنیا می آیند زنده گی میکنند . و پس از مرگ زنده گی آنها در معنویت آنها ادامه پیدا میکند .

راستی این سخنان در باب خود او چقدر صادق است . روهی در معنویت خود ادامه خواهد یافت و زنده گی خواهد کرد . امسال ، سه سال از خاموشی او میگذرد .

دراین سه سال نوشته های زیادی از او خواندیم نوشته های قبلاً چاپ شده و یاهم چاپ ناشده‌ء او را . به نام او در زادگاهش کانون ادبی ساخته میشود . نسل های آینده در آن جا مطالعه خواهند کرد .

باتاریخ ، فلسفه ، ادبیات ، هنر و دیگر بخشهای معرفت انسانی آشنا خواهند شد ، روهی همانگونه که گفته بود . زنده گیش یك آغاز است ، آغازی که انجام ندارد . باید به دست اندر کارانی که در پایه گذاری کانون فرهنگی صدیق روهی تلاش کرده اند شادباش گفت . ایجاد کانون فرهنگی به نام یك شخصیت فرهنگی معاصر در افغانستان تا هنوز سنت

گسترده یی نیست و به گمان من این یك نقیصه است .
تاجایی که من فکر میکنم دوستان فرهنگیی که در جهت تاسیس کانون فرهنگی صدیق روهی تلاش کرده اند علاوه بر این که زمینه یی را به وجود آور ده اند تا در ارتباط به ابعاد گوناگون شخصیت فرهنگی ودانشمند گرامی صدیق روهی پژوهشهایی انجام گیرد ؛ بلکه سنت تازه و جلیلی را نیز به میان آورده اند .

دلومړني قلموال په نامه

دننګرهار فرهنګي ټولنې مبارکي

دصدیق روهي فرهنګي ټولنې درانه مشرتابه ته ،

ځانګړنې او پیرزوینې !

دننګرهار فرهنګي ټولنه ویاړي ، چې د هیواد دفرهنګیال او فرهنګپال بچي اروابناد استاد محمد صدیق روهي په نامه دجوړې شوې فرهنګي ټولنې سره دخپل پیوستون او هر اړخیزې مرستې ژمنه کوي .

- پکتیا نی فرهنګیال او قلموال په تیره داستاد روهي دفرهنګي ټولنې ځوان کار کوونکی ښاغلی رحمت الله خوستی ددغې ټولنې په رامنځته کولو کې په ګاللو هڅو او ستونزو دډیرې ستاینې وړ دی ، ځکه دوی په دې لار کې په خپلو هڅو جوته کړه ، چې دپښتني آر فرهنګ دودې او غوړېدا په لار کې دتندي دخولو هر توی شوی څاڅکی به اروم رو ددغو فرهنګپالو

دښمانځنې حق راتوکوي .

د دغې بختورې ټولنې ژمن چلوونکي او نور غړي په دې هم د زياتې ښمانځنې وړ دي ، چې د پښتنی آر فرهنګ په سيلی وهلي بن کې د دغسې ډاډمنوونکيو ګلبوټيو په کرنه او روزنه کې خولې تويوي .

د اروابښاد استاد روهي اروا ته د پير زوينو د ډالۍ کولو په ترڅ کې د دغې فرهنګي ټولنې د جوړيدو مبارکي وړاندې کوم .

تاند ، خوندي او ژوندي دې وي ، د وخت له سيليو زموږ د کولتوري ګلبڼ تنکي ګلونه .

محمد آصف صميم

د ننګرهار فرهنګي ټولنې مشر

بسم الله الرحمن الرحيم

دمبارکی پیغام

دمحمد صديق روهی دفرهنگي تولنې لاربنودې شورى ته !

د ۱۳۷۷ کال دعقرب دمیاشتې په وروستیو شپو کې دبی ، بی سی دپښتو خپرونو له لارې خبر شوم چې دنومیالی استاد محمد صديق روهی په نامه جوړه شوې فرهنگی ټولنه د ۱۳۷۷ کال دعقرب پر ۱٤ مه په میرانشاه کې افتتاح شوې ده . ددې خیر په اوریدو له یوې خوا ډیر خوشحاله شوم چې زموږ دهیواد دیو صادق خدمتگار او دفرهنگ ساحې د یو نومیالي په نامه ټولنه جوړ شوه او له بلې خوا خفه هم شوم ، دخپگان علت دا وچې چې زه ددې ټولنې دموسساتو په ډله کې شامل یم . د ټولنې اساسنامه ، مې لوستې ، منلې او لاسلیک کړې ده . خود ټولنې افتتاح ته چا ته نه وم خبر کړی .

دا خو یوه هسې دوروری گېله وه . زه اوس دمحمد صديق روهی دفرهنگی ټولنې دموسساتو ډلې ته دزړه له کومې مبارکي وایم چې په دغسې شرایطو کې چې هیواد داوراووینو په لمبو او څپو کې سوځي او

غوټې خوري ، مګر بيا هم زموږ ځوانان خپل فرهنګ ته متوجه دي او غواړي چې خپل فرهنګي کارونه منسجم کړي او په دسته جمعي ډول د فرهنګي ټولنو له لارې ځان فرهنګي خدمت ته آماده کړي .

زه هيله لرم چې د محمد صديق روهي د فرهنګي ټولنې د موسسانو د لې لارښود ه شورى او د لارښود ې شورى اجرائيه هيئت خپل راتلونکى پروګرامونه او فرهنګي کارونه په سلا او مشوره سرته ورسوي او د افغاني فرهنګ لپاره داسې کارونه وکړي چې د دې ټولنې او بيا د ارواښاد روهي صاحب له علمي شان او حيثيت سره برابروي . زما هيله ده چې وروسته تر دې د دې ټولنې ټول کارونه د اساسنامې له مخې تنظيم شي. که به موږ دا کار وکړو نو له يوې خوا به مو د ټولنې د اساسنامې موادو ته - چې موږ ټولو امضا کړې ده - احترام کړى وي او له بلې خوا به له سهوو او غلطيو څخه ژغورل شوي وو ؛ پښتانه متل کوي :

« هر کار چې په سلاوي بې بلاوي » زه يو ځل بيا د ټولنې موسسو غړو ، د هيواد ټولو فرهنګيانو او د استاد روهي کورنۍ ته د دې ټولنې د جوړيدو مبارکي ورکوم او د کار کوونکو برى يې غواړم .

زه خپله د دې ټولنې د يوه موسس غړي په حيثيت د ټولنې په چوکاټ کې هر ډول فرهنګي کار او زيار ته آماده ګي لرم ؛ که د ټولنې محترم اجرائيه هيئت لازمه وګڼي زه به يې هر وخت خدمت ته حاضر وم .

په درناوى

پوهنوال فيض محمد فياض

د ننګرهار پوهنتون استاد

د پښتونخوا قومي پارټي - د کوټې

څانګې - مبارکي

د ير ګران ملګری رحمت الله خوستی !

سلامونه او روغتيا دې غواړم ډير زيات خوشحاله شوم ، چې د صديق روهی فرهنګي ټولنه ستاسو پر مرسته او زيار د ميران شاه په ښار کې افتتاح شوه .

ګرانه خوستی صيب : څرنګه چې ما دمخه ٤٤ جلده کتابونه ددې ټولنې کتابتون ته ورکړيدي . اوس بيا هم دې کتابتون ته ۲۲ جلده کتابونه دخپل اړخه درليږم . او زه په راتلونکی کې هم دروهی فرهنګي ټولنې ته هر ډول معنوي او مادي مرستې ته حاضر يم او زه دخپل اړخه تا سو ته او ستاسو ټولو ملګرو ته ددې ټولنې افتتاح کولو باندې مبارکي وايم .

په درناوی

عزيز الله ايډو کيټ کويټه

۱۸ دسمبر ۱۹۹۸

دخیبر پښتو ادبی جرګې مبارکي

دصدیق روهی فرهنګي ټولنې په نوم !

دخیبر پښتو ادبی جرګې غړي دصدیق روهی فرهنګي ټولنې په جوړیدو خوښــي ښکاره کــــوي او ددې جرګــې منتظمینو ته مبــارکی وایي. محمد صدیق روهی چې یو دانشور او نقادو ،د هغوی په نوم دجرګې اجرا له هغو سره دمینې اظهار او دهغوی دخدماتو اعتراف دی. هیله لرو ، چې دا ټولنه به دصدیق روهی صیب افکار او تعلیمات په ښه طریقه دپښتنو په حضور کښې وړاندې کړي او په پښتــو ژبه به لوی احســان وکا . ددې جرګې سره مرسته او تعاون دخیبر پښتوادبی جرګې دپاره دویاړ او فخر خبره ده .

په درناوی

پروفیسر اسلم تاثیر افریدی

مشر سکتر خیبر پښتو ادبی جرګه

دمحمد صدیق روهی دفرهنگی ټولنې

تګلاره (اساسنامه)

دوروستیو دوو لسیزو ورانوونکیو پېښو ،دافغانانو ټول مادي او معنوي ارزښتونه له خاورو سره خاورې کړل ؛ په تیره بیا د فرهنګ موسسه یې دومره زیانمنه کړه چې بیارغون یې کلونو کلونو زیار ته اړتیا لري .

افغانان به پلونه ، سړکونه ، لویې ودانۍ ، ښارونه ، بندونه او فابریکي بیا جوړې کړي ،خو دکابل میوزیم او دافغانستان په مرکز او ولایتونو کې دشخصي او دولتي کتابتونو او مجموعو چور شوي خطي آثار به بیا څنګه تر لاسه کوي ؟

دافغانستان تاریخي ودانیو او آبداتو ته چې کوم زیانونه رسیدلي دي او یا له منځه تللي دي دا دول زیانونه به څنګه جبیره شي ؟

افغانان دخپلو لرغونو او اوسنیو فرهنګي ارزښتونو دپالنې او ژغورنې لپاره ترهر څه دمخه او تر هر بل وخت نه اوس نه ستړي کیدونکي فرهنګي کاراو زیار ته زیات ضرورت لري ، دا کار باید ژر تر ژره په بیړه او ګړندی پیل شي .

موږ پوهیږو چې هر فرهنګي کار مالي امکاناتو ته اړتیا لري او داډول امکانات په اوسنیو شرایطو کې له افغانانو سره ډیر لږ دي ، خو دغه لږ امکانات هم چې لري له همدغو لږو امکاناتو په استفادې باید فرهنګی سمون اورغون ته متمې راونغاړي او په ملي ، وطنی مینه او احساس د فرهنګی بیا رغونې چارې پر مخ بوزي . دافغانی ځوانانو دروزنې په منظور دادی یو بل فرهنګی مرکز دهیواد دنومیالي فرهنګي شخصیت اروابناد کاندید اکادمیسین محمد صدیق روهی په نامه جوړشو او دمحمدصدیق روهی دفرهنګی ټولنې په نامه به خپل کارونه پرمخ بیایي . ددې ټولنې موسس غړي دټولنې دچارو دسمون او دټولنې دحقوقی شخصیت دتثبیت په منظور دا لاندې اساسنامه تصویبوي :

لومړی فصل

عمومی حکمونه

لومړی ماده : دمحمدصدیق روهي فرهنګی ټولنه یوه آزاده ، مستقله ټولنه ده چې په هیڅ سیاسی ګوند او ډلی پورې اړه نه لري ، دځانته حقوقی شخصیت خاونده ده او دا حقوقي شخصیت یې دلارښودې شورى له خوا تمثیلیږي .

دویمه ماده : دمحمدصدیق روهی فرهنګی ټولنه پەدې اساسنامه کې دفرهنګی ټولنه په نامه یادیږي .

دریيمه ماده : دا فرهنګی ټولنه هیڅ راز سیاسی کارنه کوي اود هیڅ یوې ایډیالوژي دتبلیغ وظیفه نه لري ، بلکې دا اسلام دمقدس دین او

دافغانی تولنې ارزښتونو ته په پاملرنه په رغنده فرهنګی هڅو بوختیږي.

څلرمه ماده : دا فرهنګی تولنه سره له دې چې یوه غیر سیاسی تولنه ده خو دافغانستان او افغانانو له ملی ګټو ، دافغانستان له خپلواکی اوخاورې له تمامیت او بشپړتیا نه دفاع خپله ملی وظیفه بولي . دګران هیواد افغانستان پر استقلال ، تمامیت او ملی واکمنی هر ډول تیری او بلوسیدنه غندي .

پنځمه ماده : دا فرهنګی تولنه دافغانانو په مالی ملاتړ او هم دنړیوالو فرهنګی موسسو په بی قید و شرط مرستو تمویلیږي .

شپږمه ماده : دتولنی مرکز به په کابل کې وي، دضرورت په صورت کې به يې په نورو ځایونو کې هم څانګی پرانیستل کیږي . سملاسی دفرهنګی خوځښت لپاره کارونه په خوست او شاوخوا سیمو کې سمبالوي. **اوومه ماده :** هرهغه څوک چې افغانی تابعیت ولري او افغان وي ، دتولنې اساسنامه ومني او دافغانی ارزښتونو منونکی وي پرته له هر ډول سیمه ییز، مذهبی او ژبنی توپیره ددې تولنې غړیتوب تر لاسه کولای شي.

اتمه ماده : داتولنه افتخاري غړي هم لري، دا غړي دعلمی ،ولسي او فرهنګی ورتیا له مخې له هم فرهنګه ګاوندیو او یا خارجی افغانه پوهانو څخه غوره کیږي .

نهمه ماده : دافرهنګی تولنه یو نشان لري چې دتولنی په رسمي مهر کې به کیندل کیږي . او هم به دتولنې دټولو رسمي پانو لپاسه چاپیږي . دا

ښیان به په هنري بڼه له څلورو توکونه جوړیږي ، دغنمو دوو وږیو ترمنځ قلم ، مشوانۍ ، کتاب او دښکلو هنرونو سمبول.

لسمه ماده : دټولنې ټول رسمي سندونه

به دافغانستان په دوو ژبو پښتو او دري تهیه کیږي. په انګریزۍ ژبه هم دا دول سندونه تهیه کیدای شي.

یوولسمه ماده : دټولنې خپرونې که موقوتې وي او یا غیر موقوتې دافغانستان په دوو ژبو پښتو او دري کیږي.

دوولسمه ماده : دټولنې ټول چارې دمشورې او تفاهم له مخې او که اړتیا پیښه شي درایې اخیستنې له لارې ترسره کیږي.

دوهم فصل

تشکیل

دیارلسمه ماده : دا فرهنګی ټولنه یوه عمومي شوری (ستره جرګه) لري ، چې دټولنې له ټولو اصلي ، افتخاري غړیو او موسسانو څخه جوړیږي.

داجرګه په ځینو خاصو مواردو کې دلاربښودې شوری په بلنه را غوښتل کیږي.

څورلسمه ماده : فرهنګی ټولنه به یوه لاربښوده شوری ولري چې دټولنې له موسسو غړیو نه جوړیږي او دټولنې اجرائیه هیئت یې هر وخت رابللی شي.

پنځلسمه ماده : دا فرهنګی ټولنه یو اجرائیه هیئت هم لري ، چې

د ټولنې رئيس ، مرستيال او د څانگو مشران يې غړي دي .

شپاړسمه ماده : دافرهنگي ټولنه يو مشر او يو مرستيال لري چې دلارښودې شورى د غړيو له خوا د دوو كالو لپاره انتخابيږي .

رئيس او مرستيال دلارښودې شورى د ټولو غړيو په موافقه ټاكل كيږي. او د كانديد په وړاندې دلارښودې شورى له غړيو بل غړى هم كانديداى شي . د دوو كانديدانو په صورت كې دسري او آزادو انتخاباتو له لارې درايو اكثريت گټل شرط دي .

اوه لسمه ماده : دافرهنگي ټولنه دالاندې څانگې لري :

١- دغونډو ، كنفرانسونو او سيمينارونو څانگه .

٢- دخپرونو څانگه .

٣- دادبياتو او ښكليو هنرونو څانگه .

٤- دښوونې او روزنې څانگه .

٥- كتابتون .

٦- مالي او اداري څانگه .

اتلسمه ماده : د ټولنې هره څانگه يو مشر لري . دڅانگو مشران به د ټولنې دلارښودې شورى له غړو او يا هم له عادي غړيو - چې د كار وړتيا ولري - د ټولنې دمشر په پيشنهاد او دلارښودې شورى په منله د دوو كالو لپاره ټاكل كيږي .

دریيم فصل

وظیفی او هدفونه

نولسمه ماده : دا ټولنه به دافغانی فرهنګ دودې لپاره دعملي ښوونې او روزنې ، تمثیلي هنرونو ، دغونډو او کنفرانسونو دجوړولو له لارې رغنده او جوړه وونکې کارونه کوي .

شلمه ماده : ټولنه به دامکاناتو په صورت کې یوه موقوته خپرونه ولري ،کتابونه او رسالې به هم خپروي .

یو یشتمه ماده : لارښوده شوری د ټولنې درهبری تر ټولو عالی مقام دی ، د ټولنې داجرائیه هیئت پر انتخاب سربیره د ټولنې د ټولو فرهنګی چارو دڅارنې او پوښتنې وظیفه لري . د ټولنې ټولو څانګو ته دفرهنګ دودې لپاره داغیزمنو اقداماتو سپارښتنه کوي او د ټولنې کالنی ګزارش اوري او هغه تصویبوي .

دوه ویشتمه ماده : د ټولنی مشر دفرهنګی ټولنې د ټولو چارو څارنه کوي . ټولنې ته ټول راغلي لیکونه ګوري ، ځوابونه یې ورکوي. د کال په پای کې لارښودې شوری ته د ټولنې دفعالیتونو ګزارش برابروي ،د ټولنې له خوا جوړې شوې غونډې پرانیزي ، او په نورو غونډو کې د ټولنی نماینده ګی کوي .

در ویشتمه ماده : د ټولنې مرستیال ټولې هغه چارې سمبالوي چې درئیس له خوا ورته سپارل کیږي . او درئیس په غیاب کې ټولې هغه چارې پر مخ بیایی چې په یو یشتمه ماده کې درئیس لپاره ټاکل شویدي .

څلېرویشتمه ماده : دفرهنګي ټولنې هره څانګه به دخپلو چارو دسمبالښت لپاره ځانته دکار لایحې او طرزالعملونه جوړوي چې دټولنې په اجرائیه هیئت کې به تصویبیږي .

پنځه ویشتمه ماده : هره څانګه به دخپل کار ګزارش اجرائیه هیئت ته ورکوي .

شپږ ویشتمه ماده : دټولنې دچارود پرمختیا او تمویل لپاره به دټولنې ټول عادي او افتخاري غړي او موسسان دافغانانو مرستې جلبوي او دټولنې مالي څانګې ته به سپارل کیږي او رسیدبه ترې اخلي .

که دبهرنیو فرهنګي موسسو بې قید او شرط مرستې تر لاسه شي دامرستې به د لاربنودې شورې په منته جلبیږي .

اوه ویشتمه ماده : فرهنګي ټولنه به بانکي حساب لري ، ټولنې ته ټولې راټولې شوې مرستې به دې حساب ته انتقالیږي .

حساب ته د پیسو لیږدونه او راایستنه به د مالي څانګې په غوښتنه درئیس او مرستیال په لاسلیک کیږي .

اته ویشتمه ماده : دا اساسنامه په اوه ویشتو مادو کې دټولنې دموسسې جرګې له خوا تصویب شوه او د ۱۳۷۷ کال داسد د میاشتې له اته ویشتمې نه نافذه ده . دټولنې ټولې چارې به داساسنامې موادو ته په پاملرنه سمبالیږي .

د ټولنې موسس غړي:

(۱) محترمه مېرمن معصومه عصمتی ورد گ

(۲) استاد واصف باختری

(۳) استاد حبیب الله رفیع

(٤) استاد رهنورد زریاب

(٥) ښاغلی محمد زرین انځور

(٦) ښاغلی محمد الله دوران

(۷) ښاغلی عبدالکریم پتنگ

(۸) ښاغلی انور

(۹) پوهنیار محمد اسمعیل یون

(۱۰) ښاغلی نیک محمد غازی زوی

(۱۱) ښاغلی حسین فخری

(۱۲) ښاغلی اسدالله ساپی

(۱۳) سرمحقق محمد اسمعیل سره بن

(١٤) ښاغلی لعل پاچا آزمون

(۱٥) ښاغلی محمد ظاهر بابری

(۱٦) څېړنمل محمد عارف غروال

(۱۷) ښاغلی خان محمد نریزوال

(۱۸) پوهنمل محمد ابراهیم بامیانی

(۱۹) ښاغلی محمد الیاس وحدت

(۲۰) ښاغلی بسم الله اکبری

(۲۱) ښاغلی نیاز محمد قریشي

(۲۲) ښاغلی عبدالمنان ملگری

(۲۳) ښاغلی ممنون مقصودی

(۲٤) ښاغلی فضل محمد فضلی

(۲۵) ښاغلی عبدالحنان زمریال

(۲٦) ښاغلی شفیق الله درمل

(۲۷) ښاغلی عبیدالله محک

(۲۸) سر محقق زلمی هیواد مل

(۲۹) ښاغلی رشید پاچا

(۳۰) ښاغلی قادر فرخ

(۳۱) ښاغلی موسی رادمنش

(۳۲) ښاغلی رحمت الله خوستی

(۳۳) ښاغلی زرغون شاه شینواری

(۳٤) پوهنوال فیض محمد فیاض

(۳۵) جنرال شیر محمد کریمی

(۳٦) جنرال ولایت خان حبیبی

(۳۷) ښاغلی محمد داؤد وفا

(۳۸) ښاغلی عثمان عثمانی

(۳۹) ښاغلی محمد نوروز

(٤٠) بناغلی بسم الله حقمل

(٤١) دوکتور زین العابدین ممتاز

(٤٢) بناغلی غازی بت خان تنی

(٤٣) معاون سر محقق محمد ولی مندوزی

(٤٤) بناغلی شهنواز جانباز

(٤٥) بناغلی نجیب ځدران ببرکزی

(٤٦) بناغلی حاجی محمد ثمکنی

(٤٧) بناغلی داود ځاځی

(٤٨) بناغلی عبدالولی

(٤٩) بناغلی توریالی ځاځي

(٥٠) بناغلی اورنگ زیب ارشاد

(٥١) بناغلی حمدالله صحاف کندهاری

(٥٢) بناغلی عبدالغفور لیوال

(٥٣) بناغلی عزیز گردیوال

(٥٤) بناغلی سید محی الدین هاشمی

(٥٥) بناغلی اباسین ساپی پشدی

(٥٦) محقق محمد حکیم تنیوال

PROPERTY OF ACKU 8149

سوکچامه یی برای استاد محمدصدیق روهی مردسقراطوار روزگارما
وسرپیش هم آوردنی وگریستنی، با دوست، بادانشمندگرانمایه زلمی هیوادمل

واصف باختری

روهی عنان فروکش ...

خوش آن پرنده یی که چوافتاد درقفس
خودراخیال میکند آزاد درقفس
ای وای من که لذت پرواز های دور
یك لحظه ام نمیرود ازیاد درقفس
وایابه بینوایي مرغ شکسته بال
روهی عقاب بود ونیفتاد درقفس
هرگزدرآبگینه نگنجد شکوه موج
زان سان که جاگزین نشود باد درقفس

***

روهی به کوچه های شفق رهنورد بود
یك کهکشان بشارت ویك حجم دردبود
باهرچه راستی وبهی گرم گرم گرم
باهرچه کاستی وبدی سرد سردبود
تامردی زمانه زغربت به پافگند
اوراکه ازسلالهء مردان مرد بود

***

روهی عنان فروکش ماهم رونده ایم
زین شهریان چومرغ بیابان رمنده ایم
جام روان اگرچه پراز زهر ماتمست
تاخصم شادمان نشود گرم خنده ایم
شمشاد قامتان همه رفتندومابه سوك
"چون شاخ تاك سربه گریبان فگنده ایم "

(گرفته شده ازمجلهء شمشاد شمارهٔ ویژه به مناسبت مرگ نابه هنگام استادروهی)